

gegužė / may 1984

HIMNAS ŠVENTAJAM KAZIMIERUI (eil.)	145	Feliksas Breimeris
ATVIRAS LAIŠKAS ŠVENTAJAM TĖVUI	147	Kun. Jonas Kidykas, S.J.
UŽUOT KEIKUS TAMSĄ . . .	148	Dalia Staniškienė
AR IŠ TIKRŲJŲ VISKAS NUSPRĘSTA?	150	Andrius Valevičius, S.J.
VYKDYTI JO VALIĄ	152	Chiara Lubich
SKAUSMUOSE GIMUSIOS TAUTOS KRAŠTE (III.)	153	Henrikas Stasas
PAKALBĖKIME APIE MOTERIŠKAS PAVARDES	158	Danutė Bindokienė
POEZIJA IŠ LIETUVOS	161	N. N.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ	162	Red.
SKAUSMAS, VAIKAMS NUKLYDUS	164	P. Daugintis, S.J.
TIKĖJIMAS PRASIDEDA ŠITAIP	166	Kun. Jonas
VĖŽYS, ŠIRDIS, MEILĖ . . .	169	Vytautas Kasniūnas
Į KĄ KREIPTI DĖMESĮ, RENKANTIS PROFESIJĄ. . .	172	Z. Jūraitė-Šelmienė
TĖVYNĖJE	173	Gediminas Vakarīs
KALBA	176	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠYPSULIAI	178	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	178	J. Pr.

Motinos dienos proga sveikiname visas motinas!

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” metinės šventės.
Nuotraukos — Algirdo Grigaičio. Viršelio piešinys — Linos Didžbalytės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1984 / GEGUŽĖ-MAY / VOLUME XXXV, NO. 5

HIMNAS ŠVENTAJAM KAZIMIERUI

FELIKSAS BREIMERIS

Šventasis Kazimierai, Lietuvos saule,
Sutviskęs altoriaus garbės aureole,
Pravėręs vartus mums į dvasios pasaulį —
Neturtą, skaistybę — kaip niekas lig šiolei!
Garbė Tau, o dvasios galiūne,
Per amžius tebūna! ..

Šventasis Kazimierai, tarne Marijos,
Maldoj kasdieninėj paskendęs ne sykį!
Šiandien danguje Tu regi tą Leliją,
Šiandien Tu ir mūsų maldų išklausyki!
Garbė Tau, o dvasios galiūne,
Per amžius tebūna! ..

Šventasis Kazimierai, riteri jaunas!
Aukštai debesyse nušvitęs ant žirgo,
Vedei mūsų vyrus per Dauguvą sraunią,
Ir prieš galybę bematant sutirpo...
Garbė Tau, o dvasios galiūne,
Per amžius tebūna! ..

Šventasis Kazimierai, mūsų Globėjau!
Tau širdys atvertos lietuvių tautos!
Tu, Vilniaus sargyboj tiek amžių budėjęs,
Leisk Lietuvai laisvės sulaukti aušros!
Garbė Tau, o dvasios galiūne,
Per amžius tebūna! ..

Estradinė dainininkė Linda Ruzgaitė-Burbienė, atlikusi dalį meninės programos “Laiškų lietuviams” šventėje.

Algirdo Grigaičio nuotrauka.

ATVIRAS LAIŠKAS ŠVENTAJAM TĖVUI

Labai brangus ir mylimas Šventasis Tėve,

Kovo trečią ir ketvirtą Jūs parodėte lietuviams tokią didelę savo tėviškos širdies meilę, kad ir šimtaprocentinis lietuvis popiežius nebūtų galėjęs jautresnės, švelnesnės ar šiltesnės parodyti. Tokia meilė dvelkė iš Jūsų malonaus veido, iš gerumu šviečiančių akių, iš Jūsų laiminančių ant galvų uždedamų rankų tik lietuviams skirtoje audiencijoje. Toji meilė dvelkė iš Jūsų užtrukimo prie jaunimo "Grandinėlės", nuo kurių, atrodo, sunku buvo Jums atsiskirti. Meile buvo persunkti Jūsų žodžiai: "Brangūs broliai ir seserys lietuviai". Pakilo ir mūsų širdžių plakimas ir prasiveržė gausiomis, triukšmingomis, ilgomis ovacijomis.

Na, ir Jūsų žodis, tiek angliškas, tiek lietuviškas, plaukė iš tėviškai savo sūnus ir dukteris mylinčios širdies. Jūsų lietuviškąjį žodį pakartoju čia, tegul pasiskaito jį Romoje nebuvusieji ir tepasidžiaugia:

"Gyvai raginu jus gyventi tikėjimu, saugoti savo kultūrą bei papročius. Tai yra iš praeities gauti turtai. Juose yra Lietuvos dvasios! Šią, jūsų tėvų sukurtą kultūrą, laikui atėjus, persunkė Evangelija. Visa tai saugokite. Didžiukitės tuo! Savo jaunimą auklėkite šita dvasia. Siekite įkvėpti savo sūnams ir dukroms ištikimybę Bažnyčiai.

Šia proga prašau jus kartu su manimi maldauti Dievą pašaukimų į kunigus ir vienuolius žavingai tarnybai, kurios ypač šiandien reikia Bažnyčiai ir jums patiems.

Penkių šimtų metų nuo šv. Kazimiero mirties minėjimas laimingu sutapimu vyksta Šventaisiais Atpirkimo visai Bažnyčiai malonės metais. Kviečiu dvasiškai atsinaujinti ir atsiversti. Teuždega jus šv. Kazimieras nusipelnyti jubiliejaus gausių malonių. Jo pavyzdys tegul įkvepia jus labiau siekti šventumo ir vis karščiau mylėti mūsų Atpirkėją Kristų.

Jus visus, čia esančius, jūsų šeimas ir artimuosius, ypač Lietuvoje dėl tikėjimo kovojančius, apaštališka galia dabar tėviškai laiminu".

Gaila, Šventasis Tėve, negalėjome kiekvienas pasakyti, kaip labai mus sužavėjote. Bet aš tikiuos, kad mūsų susižavėjimo ir meilės atgarsį galėjote pajusti iš galingai karštai giedamos giesmės "Marija, Marija", Jums išeinant.

Gaila, beveik liūdna buvo grįžti į miesto gatves iš tokios jautria meilės šilima persunktos audiencijų salės. Turbūt panašiai kaip anuomet, kai minios negalėjo atsiskirti nuo jas be galo mylinčio Kristaus!

Jūsų tėviška meilė vėl išsiskleidė sekmadienį, kovo 4 dieną, iškilmingomis pontifikalinėmis mišiomis, minint šv. Kazimiero mirties penkiašimtę sukaktį. Mums, lietuviams, skyrėte arčiausią vietą prie savo altoriaus. Mūsų jaunimėlio "Grandinėlę" pastatėte greta savo garsiojo Sikstinos choro ir norėjote, kad tarp lotyniškųjų mišių giesmių suskambėtų ir tradicinės lietuviškosios, pirmą kartą šitoje Katalikų Bažnyčios motinos širdyje — bazilikoje.

Iškilmingumui padidinti, Šv. Tėve, Jūs pakvietėte Europos vyskupų konferencijos atstovus kardinolus ir vyskopus, sukvietėte ir visus penkis laisvajame pasaulyje esančius lietuvius vyskopus. Kvietėte atvykti ir Lietuvos vyskopus, deja, žiauri okupanto širdis nesuprato ar išsigando Jūsų meilės gesto ir jų neišleido.

Savo pamoksle itališkai kartojo ir kartojo Lietuvos vardą, kaip niekas anksčiau čia to nedarė. O lietuviškame žodyje vėl dar skaidriau tvykstelėjo Jūsų meilė mūsų tautai. Todėl vėl čia įterpiu paskutinį Jūsų žodį lietuviškai, kad ateities kartoms pasilikėtų aiškus Jūsų meilės liudijimas:

"Brangūs broliai ir sesės lietuviai,

Baigdamas (iškilmingas mišias, J.K.) noriu prabilti į jus, tiek čia susirinkusius, tiek Lietuvoje esančius, jūsų gimtąją kalbą.

Mes čia, katalikybės centre — Romoje, minėdami šv. Kazimiero mirties penkių šimtų metų sukaktį, savo dvasia nusikeliame prie Lietuvos Globėjo karsto Vilniuje. Prieš mūsų akis iškyla šventasis jaunuolis,

maldos, skaistumo, iš meilės plaukiančių darbų, Kristaus Evangelijos liudijimo ir protingos meilės Marijai pavyzdys. Jis yra Dievo dovana visai Bažnyčiai, bet ypatingai tai tautai, su kuria jis suaugęs, kur gyvas jo šventas palikimas.

Į Romos Bažnyčios maldas mes įjungiamo Lietuvos Bažnyčią, visą mūsų širdžiai mylimą tautą, per amžius tikėjimo vienybe ištikimą Apaštalų Sostui. Prisimename Lietuvos vyskopus, kunigus, seminaristus, Dievui pasiaukojusias sielas, jaunimą, kurio ypatingas globėjas yra šv. Kazimieras. Meile jungiamės su visais broliais ir seserimis tėvynėje, ypač su tais, kurie kenčia dėl tikėjimo, prašydami Dievą, kad visi išliktų ištikimi Kristui.

Prie Aušros Vartų Gailestingumo Motinos kojų sudedame Lietuvos Bažnyčios džiaugsmus ir kančias, o taip pat savo meilę ir viltį.

Marija, Marija, skaisčiausia lelija, tu švieti aukštai danguje. Palengvink vergiją, pagelbėk žmonijai, nes viską pas Dievą gali!"

Šventasis Tėve, nors Jūs, kartodamas Lietuvos vardą, nė karto nepaminėjote Lietuvos okupavimo, tačiau mums buvo aišku, ką turėjote mintyje ir širdyje, kai savo kalbą baigėte prasmingu posmeliu iš Maironio giesmės "Marija, Marija". Ačiū, ačiū, ačiū!

Įsitikinęs ir juste pajutęs Jūsų, Šventasis Tėve, meilę mūsų tautai, drįstu pridėti ir tai, kad mūsų tauta būtų Jums dar labiau dėkinga, jeigu kuo artimiausioje ateityje surengtumėte jai kitas panašias iškilmės savo bazilikoje, paskelbdamas palaimintuoju mūsų arkivyskupą Jurgį Matulaitį. Mes meldžiamės ir laukiame, laukiame. Kokia paguoda ir laimė būtų šiais mūsų tautai labai sunkiais laikais, kokio meile Jums suliepsnotų mūsų širdys, jeigu iš Jūsų lūpų ir širdies išplauktų jo heroiškos, nuoširdžios ir nesavanaudiškos meilės Bažnyčiai, Dievui ir Tėvynei pripažinimas. Jis būtų pavyzdys mūsų vyskupsams, kunigams ir tikintiesiems. Ar būtinai šiandien reikalingi visi tie seniau kanonų nustatyti formalumai, taikomi normaliose sąlygose gyvenantiems tikintie-

UŽUOT KEIKUS TAMSA, VERČIAU UŽDEGTI BENT MAŽA ŽVAKUTĘ...

("Laiškų lietuviams" konkurse premijuotas rašinys)

DALIA STANIŠKIENĖ

Nakties nebebus, jiems nereikės
nei žiburio, nei saulės šviesos,
nes Viešpats Dievas jiems švies
ir jie viešpataus per amžių am-
žius. (Apr 22,5)

Visada mane žavėjo šis Kristoforų sąjūdžio posakis. Viena maža žvakelė... Rodos toks nereikšmingas, nesvarbus dalykas. Tačiau ir maža žvakelė skleidžia šilumą, nušviečia kelią nakties tamsoj ir net gaisrą gali sukelti! Kai audros metu užgęsta namuose elektros šviesa, kaip ta maža žvakelė pasidaro reikalinga ir svarbi!

Esu turbūt nepagydoma romantikė: namuose ar ištaigingam restorane visuomet jaučiuos jaučiau, smagiau ir šilčiau prie žvakių, o ne akinančių elektros šviesų. Mažos žvakelės plazdanti liepsna tarytum užhipnotizuoja, apšviečia ramia šviesa ne tik aplinką, bet ir dvasią raminančiai veikia, sutelkia mintis ir dėmesį į dabartį, į tai kas aplink, į tai, su kuo esi. . .

Atminty užsilikęs vaikiškai išgyventų Vėlinių vakaras Lietuvoj prieš daugelį metų: kapinės, tamsa, tylūs, susikaukę žmonės

siems? Ar nesuprantama, kad dabartinėmis sąlygomis vargiai įmanoma ištirti visus stebuklus, maldų išklausimus ir t.t.

Jūsų meilė ir Dievo duodama išmintis, tikiu, ras būdą suteikti kenčiančiai, kovojančiai tautai paguodos ir pripažinimo.

Visa tai čia surašiau, Šventasis Tėve, niekieno neįgaliotas, bet dalyvavęs šv. Kazimiero minėjimo iškilmėse, pajutęs Jūsų meilę ir gerumą, girdėjęs daugelio dalyvių pasisakymus, dėkingumą ir džiaugsmą.

Su kasdienine malda už Jūsų Šventenybės sveikatą ir visus reikalus,

Jūsų sūnus Kristuje

kun. Jonas Kidykas, S.J.

... ir tūkstančiai krūpčiojančių žvakelių nakties tyloj. .. Ir dabar, kada Vėlinių vakarą tamsoj paskendusioj bažnyčioj užsidedam žvakeles, mano mintys keliauja atgal į aną vakarą tėviškės kapinėse. Tada sielą pripildė ne tiek nostalgija ir liūdesys, kiek šviesa ir ateinančios naujos dienos viltis...

Keikti tamsą — tai pasiduoti, nuleisti rankas, nieko nesiekti, užmerkti akis ir nebūti tuo, kuo esame Tvėrėjo skirti būti: mylinčiu, siekiančiu, kenčiančiu, džiūgaujantiu, viltingu žmogumi. Keikti tamsą — tai negirdėti 23-čiosios psalmės žodžių: "Nors aš ir tamsiame slėnyje keliaučiau, nebijau jokios nelaimės, nes Tu, Viešpatie, esi su manimi!"

Jei visi tik keiktume tamsą, neturėtume šiandien Sadūnaičių, Gajauskų, Skuodžių, Svarinskų, Vitkauskaičių, Navickaičių. . . Neturėtume Kronikos, nei kitų okupuotos Lietuvos pagrindžio leidinių. Tai vis žvakelės, kurios skaisčiai apšviečia komunizmo tamsoje paskendusį kraštą. Tie šviesūs žiburėliai šildo ir kelia ne tik pavergtos tėvynės žmones, bet ir mus, laisvėje gyvenančius; šildo ir skatina išeivius nepaskęsti kasdienybės jūroj, o dirbti, veikti, siekti idealų ir nepavargti tuose kasdieniniuose darbuose ir rūpesčiuose.

Tie, kurie esame buvę okupuotoj Lietuvoj, be abejo, pajutom ir išgirdom, kiek mūsų veikla, kad ir netobula, kad ir dažnai šlubuojanti, yra gyvybiškai svarbi ir reikalinga pavergtiems broliams ir sesėms. Tiems, kurie tik kritikuoti esam linkę, tikėtų šis kažkur skaitytas palyginimas: kitą kritikuoti — tai šviesti stiprią lempą tiesiai į jo veidą; jis apakinamas ir nieko negali matyti. Tačiau savo pavyzdžiu uždegus kad ir kuklią žvakutę — tai apšviesti kelią ir kitam. Tos mažos žvakelės vedamas, jis gali eiti pirmyn. ..

Esame labai vieni kitų reikalingi: okupuotos Lietuvos gyvų šiandienos kankinių pavyzdžiai mus skatina pabusti iš letargo ir apatijos; bet ne mažiau svarbus mūsų tautos darbo ir veiklos pavyzdys jiems — sprespaudoj gyvenantiems.

Šiuo metu ir išeivijoje, ir okupuotoj Lietuvoj daug įvairių problemų; daug kur reikia mažų žvakelių šviesos... Tačiau šiandien noriu užsiminti tik apie dvi iš jų: alkoholizmą ir abortus. Matau mirtiną reikalingą kelti vieni kitų dvasių ir padėti vieni kitiems šiose mūsų tautą žudančiose negerovėse. Kai kam šios dvi problemos, nors egzistuoja, neatrodo gyvybiškai svarbios; kiti — abejingi, nenori "išivelti", pasilieka "manęs tai neliečia" stadijoje; dar kiti iš viso problemos nemato nei ten, nei čia. O reikia tik atmerkti akis ir atidaryti ausis: mūsų išeivijos gyvenime — veikloj, renginiuose, organizacijose ir atskirų šeimų bendravime alkoholis turi pernelyg svarbią rolę, o dažnu atveju mus žudo dvasiškai ir fiziškai. O Lietuvoj? Atvirai pasikalbėjus su okupuotos Lietuvos žmonėm, paskaičius pogrindžio spaudą, pamatai, kad alkoholyje, su Maskvos palaima ir šėtonišku planu, yra skandinama mūsų tauta, atimama žmonėms valia ir viltis kitokiam, laisvam gyvenimui. Abortais naikinamas prieauglis. Tauta mažėja, žmonės morališkai žlugdomi...

Lietuvoje žmonės šias problemas mėgina spręsti įvairiais būdais: viešai jas keldami, o kai tai neleidžiama — slapta, pogrindy, mažuose būreliuose, siekdami pakeisti žmonių galvojimą ir įpročius. Tas problemas išspręsti jiems nepaprastai sunku. Kokio stipraus tikėjimo ir pasiryžimo reikia auginti šeimą, kai jaunavedžiams neduodama net vietos gyventi, kai dviejuose mažuose kambarėliuose turi sutilpti tėvai, vedę vaikai ir seneliai. .. Tuo tarpu iš "plačiosios tėvynės" atkeltiems rusams butų netrūksta. Arba: kokios valios ir pasiryžimo reikia išlikti blaiviam, kai alkoholis siūlomas ir geriamas vietoj vandens, kai krautuvėse trūksta duonos, bet niekuomet nepritrūksta svajinamų gėrimų.

O kaip pas mus? Lengviausia, žinoma, užsimerkti ir nieko nebematyti, nieko nebegirdėti, gyventi "savo" ramų, sotų ir patogų gyvenimą. Kartais atrodo, kad ir mes, lyg tie žvėreliai, sulindę į savo šiltus urvus, žiemojam... Per daug dažnai uždarom savo širdis ir protus ir nebebandom net reaguoti

į tai, kas aplink mus darosi. O juk ir parašytas tik tada veikia, tik tada atlieka savo paskirtį, kai išsiskleidžia...

Gyvenam laisvėje, ir niekas mūsų prievarta negirdo, o tačiau be alkoholio neapsieina beveik joks kultūrinis renginys, paskaita, net jaunimui skirti renginiai. Tai kurgi mūsų pavyzdys savam jaunimui ir pavergtai tautai? Kur mūsų paskatas tiems, kuriems turėtumėm būti ta šviesia žvakele jų kasdienybės tamsoj?

O kur mūsų lietuviškas prieauglis? Esu girdėjęs tokį pasiteisinimą: kas iš tų vaikų — vis vien jie užaugs amerikoniukais (ar australiukais, ar vokietukais..). Žinoma, užaugs, jei nedėsim pastangų, nesisielosim, nedirbsim ir jų neauklėsime. Tai lyg sakyti: kam gyventi — vis vien reikės mirti...

Lietuva — tai ne tik žemė, gražūs ežerai, upės, miškai ir kloniai (kaip mes nuolat, dažnai sentimentalai mokome vaikus lituanistinėse mokyklose). Lietuva — *žmonės*, tai susipratę lietuviai, tai mūsų sesės ir broliai. Kai tauta atgaus laisvę (o ta diena kada nors ateis), kas užpildys Lietuvos kaimus ir miestus, jei prieauglis bus išžudytas savo pačių rankomis, o likusių valia palaužta alkoholio nuodų?

Tačiau jei tikime į Šviesą, jei turime vilties, kad kada nors "Nakties nebebus... nes Viešpats Dievas jiems švies... — nelieka vietos pesimizmui, nevilčiai ir kartėliui. .. Filosofas Zelleris yra pasakęs, kad siela — kaip ežeras: kai į jį bėga tyras šaltinių ir upelių vanduo, drumzlinas iš jo išbėga, ir ežeras darosi skaidresnis...

Kiekvienas žmogus — neįkainojama vertybė; kiekvienas esame nepakeičiamas ir amžinas Dievo kūrinys. Ir kiekvienas savaip svarbus — mirtinai svarbus mūsų tautai!

Pasakojama, kad vienas žmogus, matydamas didelę netvarką, sušuko: kodėl kas nors ko nors nedaro?! Ir staiga jis suprato: juk aš pats esu tas "kas nors"...

Kaip tą žvakutę uždegti, kovojant su šiomis dviem ar kitom mūsų gyvenimo negerovėm, tai jau kiekvieno individo uždavinys ir pasirinkimas: šeimoj, organizacijoj ar bendruomenėj, mažu ar dideliu darbu —

AR IŠ TIKRŲJŲ VISKAS NUSPRĘSTA IŠ ANKSTO?

ANDRIUS VALEVIČIUS, S.J.

Kitados tikėta žyniais ir žvaigždžių aiškintojais. Todėl galvota: "Viskas yra lemtis; tu privalai, nes daryti turi!"

Tada vėl nepasitikėta visai žyniais ir žvaigždžių aiškintojais. Todėl galvota: "Viskas yra laisvė; tu pajėgi, nes daryti nori!"

O, mano broliai! Apie žvaigždes ir ateitį iki šiol spėliota, bet ne žinota.

Friedrich Nietzsche

"Also sprach Zarathustra"

Dažnai, kai žmogus patenka į sunkesnę padėtį, jis bematant gūžteli pečiais, nuleidžia rankas ir nukreipia akis į dangų — neva į Dievą. Ir ne būtinai, kai tos bėdos ir nelaimės užklumpa jį patį. Jomis gali būti ir kaimyno bėdos ar aplamai pasaulio vargai. Tai regėdamas, žmogus pasimeta, nežinodamas, kodėl visa tai įvyko. Jam ir gaila, ir baisu. Bet ką tada jis daro? Jis ir vėl kelia akis į dangų. Nors dažnai ir nedrįsta sau to ištarti, bet tylomis šnabžda: "Matai, Viešpatie, tai Tavo valia! Juk Tu viską numatai ir nustatai iš anksto". Atseit jis lyg nori pasakyti: "Matai, Viešpatie, tai Tavo kaltė!"

Ar skaitytojui neatrodo, kad tas nuolatinis beldimas į Viešpaties duris, tas nuolatinis dejavimas, nuolatinis Jo kaltinimas piktomis užmačiomis neturėtų ilgainiui Dievui įkyrėti? Jei Dievas nebūtų toks mandagus ir viską suprantantis, gal tokiam žmogui pasakytų: "Juk aš tau suteikiau

nesvarbu, svarbu kokių nors būdu į negeroves atsiliepti. Kiekvienas žmogus juk turi kitokias Dievo dovanas, kitokius sugebėjimus. Bet neabejotinai visi tas dovanas turi ir privalo jomis naudotis.

Kiekviena naujai uždegta žvakelė, lyg tas tyras šaltinių vanduo, keičiantis drumzliną, išstums tamsą. Ir juo daugiau žvakelių uždegsime, juo daugiau bus šviesos, šilumos ir meilės — ir ten, pavergtoj Tėvynėj, ir čia — laisvame krašte. O tada jokios tamsybės mūsų nenugalės.

laisvę, tai ko vis krenti į resignaciją, į pasyvumą, į pesimizmą bei apatiją?”

Aha, bet kokia čia laisvė! Kokia čia laisvė, jei žmogus yra kankinamas visokiųjų ligų, jeigu jis turi vargti laukuose, pilti prakaitą fabrikuose, išsėdėti vienoj vietoj aštuonias valandas įstaigose? Kokia čia laisvė, jei audros ir potvyniai per dvi valandas sugriauna tai, ką jis statė visą gyvenimą, jei trūksta duonos pasaulyje? Kokia čia laisvė, jeigu jį kankina kiti, kartais jo paties šeimos nariai, jei Dievas neatsiliepia į jo maldas, jeigu nuo pat gimimo dienos artėja mirtis? Kokia čia laisvė, jei Dievas viską iš anksto yra nustatęs? Ką gi galima pakeisti?

Taip galvojant, tikrai kyla klausimas, kas lieka žmogui daryti. Jeigu jau viskas iš anksto Dievo nustatyta ir numatyta, ką gali žmogus nuveikti? Kokia jam būtų prasmė veikti? Jeigu visas žmogaus gyvenimas klostosi pagal kažkokį mechaniską Dievo planą, iš tikrųjų neįmanoma laisvai veikti.

Antra vertus, jeigu taip būtų, mano nuomone, tokios egzistencijos nebūtų galima vadinti *gyvenimu*. Juk šis žodis turi bendrą šaknį su žodžiais *gyvas* ir *gyventi*. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas taip aptaria žodį *gyvas*: *nubudęs, atsikėlęs, judrus, vikrus, energingas, aktualus, reikalingas, naudingas* ir t.t. O žodį *gyventi*: *laikytis, verstis, patirti, pergyventi*. . . Visi čia paminėti žodžiai kalba apie veiklą.

Tad galima pasidaryti išvadą, kad žmogus, kuris supranta egzistenciją kaip kokio nors ratuko ar to ratuko dantuko būtų mechaniskame visatos laikrodyje, nėra "gyvas". Jis nėra gyvas, jei atmeta spontaniškumą, jei neranda jokio "gyvenimo" savo gyvenime, jei nepajėgia veikti pats, o sako, kad "taip nustatyta". Ir kadangi jis nėra "gyvas", tai jis nėra nei "reikalingas", nei "naudingas". Jeigu jis mato save tik kaip ratuko dantuką mechaniskame visatos laikrodyje, tegu jis žino, kad tas laikrodis nėra tiksliai ar yra seniai surūdijęs.

Bet jei, trokšdamas gyventi, žmogus susipranta, kad jis ne tik gali, bet ir turi

veikti: gimti, gimdyti, judėti, statyti, kurti, mąstyti, mirti (nes mirimas yra viso gyvenimo procesas, t.y. veikimas), tada jis suvokia, kad viso to veikimo sąlyga yra jam Dievo suteikta asmeniška laisvė.

Būtų pravartu dar truputį pamąstyti apie šią laisvės sąvoką, nes iš tikrųjų, kaip esame minėję, gyvenime yra visokių padėčių, pareigų ir vargelių, kurių žmogus negali išvengti, negali pakeisti. Tie dalykai sudaro didesnę mūsų gyvenimo dalį. Gal vertėtų suprasti laisvę esant kitokios prigimties, negu kaip paprastai įsivaizduojame. Dažniausiai laisvė suprantama kaip laisvė nuo įsipareigojimų. Laisvas yra tas žmogus, kuris neprisirišęs, kuris "gali daryti ką tik nori", nes niekas jo neįpareigoja. Antra populiari laisvės sąvoka (jau rimtesnė) yra žmogaus pajėgumas apsispręsti (selfdetermination). Atseit žmogus turi laisvę kurti savo gyvenimą pagal savo norus. Pasvarsčius pirmąją laisvės sąvoką, aki-vaizdu, kad laisvę nereikia suprasti kaip laisvę nuo įsipareigojimų, nuo vargų ir keblių padėčių. Panagrinėjus antrąją laisvės sąvoką, aišku, kad laisvė nėra vien savo sugebėjimu išgyventi gyvenimą kaip žmogus pageidautų (nes yra daug nelauktų įvykių gyvenime, kurie yra neišvengiami), bet daugiau tuo, kaip žmogus reaguoja į situacijas ir nesėkmes, kaip jis moka tai sutikti, kaip jis moka priimti visa, su kuo jis susiduria gyvenime: laimę ar vargus.

Žinoma, yra galima kalbėti apie likimą. Netikrumas visada mūsų akiratyje. Laisvės problema iškyla, kaip minėjome, kai žiūrimė, ką žmogus su savo likimu daro, kaip jis atsiliepia į likimą. Ar žmogus traukiasi atgal nuo savo likimo, ar žengia drąsiai pirmyn jo pasitikti? Ar jis rezignuoja ir meta kaltę Dievui, nieko neveikdamas, ar bando įžvelgti tame likime misiją, kuriai jis pašauktas, duoti savo įnašą pasauliui, tiems, su kuriais jis bendrauja, su kuriais gyvena. Martynas Buberis sako, kad tik tas žmogus yra laisvas, kuris išeina pasitikti savo likimo, vadinasi, jį priiima ("Ich und Du", Heidelberg, 1979, p. 65). Jis toliau aiškina, kad likimas nėra žmogui siena, bet jo pa-

pildymas (Es ist nicht seine Grenze, es ist seine Ergaenzung). Nėra laisvas tas žmogus, kuris tvirtina, kad jo gyvenimas yra toks, nes tokia yra jo dalia, bet tas, kuris savo likime aptinka savo saviraišką, savo laisvę. Buberis tęsia toliau: "Taip nėra, kad žmogus priklausytų aklai nuo likimo, nėra, kad likimas jį vedžiotų. Jis yra likimui reikalingas, likimas jo savotiškai laukia, laukia jo atsišaukiant" (ten pat, p. 72). "Likimas ir laisvė yra vienas su antru susižadėję, jų neišskirsi" (ten pat, p. 65).

Pavyzdys, kurį minėjome šio straipsnio pradžioje, tai yra žmogus, kuris kelia žvilgsnį į dangų ir sako "Tai Tavo valia, Viešpatie, tai Tu taip nusprendei, taip sutvarkei, ko man kištis, ar man, vargšui, ką pakeisti, ką nuveikti", vaizduoja nusiteikimą, kuris yra pesimistiškas ir pilnas rezignacijos, kitaip sakant, nevilties, nes tai nusigręžimas nuo vienintelio dalyko šiame pasaulyje, kuris tikrai jam priklauso — gyvenimo. Dievas davė jam gyvenimą, bet jis, toli gražu nesidžiaugdamas savo dovana, kreipiasi atgal į davėją, kažkuo nepatenkintas, kažkuo bodėdamasis. Toks nusiteikimas yra tuo pat metu ir gana apgaulingas. Taip kreipdamasis į Dievą, žmogus įsivaizduoja esąs pamaldus, jaučiasi, kad elgiasi teisingai. Savaime aišku, kad visas žmogaus gyvenimas turėtų būti nukreiptas į Dievą, bet tą gyvenimą žmogus privalo išgyventi judriai, energingai, o ne pamaldžiai dejuodamas.

Dievas suteikia žmogui ne vien gyvenimą, bet ir pasaulį. Tedaro jis su juo ką nors, tenuveikia ką nors tame pasaulyje, nežiūrint, kokia bebūtų jo padėtis ar jo likimas. Toks yra tikrasis tarnavimas Dievui, tokia yra tikroji malda ir tikroji ištikimybė. M. Buberis rašo: "Žmogus susitinka su Dievu ne tuomet, kada jis su Dievu 'užsiima', bet tada, kai jis įprasmina savo būtį pasaulyje". Tegul jis drąsiai patvirtina savo egzistenciją sunkumuose, skriaudžiamas ir net neteisingai engiamas.

Viduramžių teologas Duns Scotus kalba apie "negati affirmatio" — neigimo teigimą. Čia glūdi laisvės paslaptis — išmokti

VYKDYTI JO VALIĄ

CHIARA LUBICH

"Mano maistas — vykdyti valią to, kuris mane siuntė, ir baigti jo darbą" (Jn 4, 34). Tuos nuostabius Jėzaus žodžius gali kartoti įvairiais būdais asmeniškai kiekvienas krikščionis. O jeigu mes pagal juos gyvensime, tai tikrai jie mums padės sparčiai eiti šventumo keliu.

Jėzus, sėdėdamas Samarijoje prie Jokūbo šulinio, tik ką buvo baigęs savo pokalbį su samariete moteria. Tuo metu Jo mokiniai sugrįžo iš kaimyninio miesto, kur buvo nuėję nusipirkti maisto. Jie buvo nustebę, matydami Jį besikalbantį su moteria, bet nė vienas jų nepaklausė, kodėl Jis tai daro. Kai moteris Jį paliko, jie ragino Jį valgyti. O Jis atsiliepė: "Aš turiu valgyti maisto, kurio jūs nežinote". Bet jie nesuprato ir manė, kad, jiems nesant, kas nors atnešė Jam kokio maisto. Tada Jėzus jau aiškiai pasakė: "Mano maistas — vykdyti valią to, kuris mane siuntė, ir baigti jo darbą".

Mums reikia kiekvieną dieną maisto, kad galėtume gyventi, ir Jėzus to neneigia. Jis tik pabrėžia, kad tas specifinis maistas, apie kurį Jis čia kalba, Jam svarbesnis už žemiškąjį maistą Jo gyvybei.

Jėzus atėjo vykdyti valią to, kuris jį siuntė, ir taip baigti jo darbą. Todėl pats Jėzus neturėjo jokių savo planų, o vien tik Tėvo pavestą darbą. Jėzaus žodžiai ir darbai, kuriuos Jis vykdė, buvo tik Jo Tėvo. Jėzus nevykdė savo valios, bet To, kuris Jį siuntė. Toks buvo Jėzaus gyvenimas, toks buvo Jo maistas ir taip Jis tenkino savo alkį.

Jėzaus gyvenimą charakterizavo visiška ištikimybė Tėvo valiai, kurią Jis vykdė, ir

įžvelgti gyvenimo neigiamybėse teigiamybę. Kai pasaulis sako žmogui "ne", jis išmoksta net ir tame "ne" kaip nors susirasti "taip", neužmiršti ir neužkasti to "ne", bet priimti jį kaip vieną gyvenimo tikrovės dalelę. Pagaliau argi tarti "taip", kai laukia didelis "ne", nėra kryžiaus paslaptis?

ant kryžiaus užbaigė Tėvo pavestą darbą, Jėzaus maistas buvo Tėvo valia, kurią vykdymas, ją sutapatino su savimi, ją "valgė", "asimiliavo" ir pagal jos tvarką gavo gyvenimą.

Kokia yra Tėvo valia ir darbas, kurį Jėzus turėjo baigti? Tai žmonijos išganymas, kuris visiems duoda niekad nesibai-giantį gyvenimą.

Pokalbyje su samariete Jėzus savo meile ir žodžiais pasėjo to gyvenimo sėklas. Netrukus po to Jo mokiniai matė, kaip tos sėklos leidžia daigus. Moteris, nubėgusi į miestą, tuojau apskelbė kitiems samariečiams, kokį nuostabų turtą ji rado: "Eikite pažiūrėti žmogaus. . . Ar tik jis nebus Mesijas?"

Kalbėdamas samariečiams, Jėzus atskleidė Dievo, visų Tėvo, planą, pagal kurį visi žmonės tikrai gauna Jo gyvenimo dovaną. Tai yra darbas, kuris buvo patikėtas Jėzui baigti ir vėliau Jo perduotas mokiniams, Bažnyčiai tęsti.

Ar ir mes galime gyventi pagal tuos Jėzaus žodžius, kurie taip tipiškai atspindi Jo gyvenimą, misiją ir uolumą? Tikriausiai! Mes turime gyventi, kaip Tėvo vaikai, pagal tą pavyzdį, kurį mums paliko Kristus, maitindamiesi Dievo valia, kaip ir Jis maitinosi.

Mes galime tai daryti kiekvieną momentą, vykdydami visa tai, ko Jis iš mūsų nori, viską atlikdami tobulai, lyg nieko kito neturėtume daryti. Tai būtų kažkas panašaus, ką popiežius Jonas XXIII buvo apsisprendęs daryti. Dievas iš mūsų daugiau nieko ir nelaukia.

Tad maitinkimės tuo, ką Dievas mums kiekvieną momentą pateikia. Taip gyvendami, mes jausime savo asmens pilnatvę, kuri teiks mums džiaugsmą ir ramybę. Ir be perdėjimo galima pridėti, kad patirsime ir dangiškos palaimos palytėjimą. Tada diena po dienos kartu su Jėzumi tęsime toliau Tėvo darbą, kurs neša mums ir daugeliui kitų išganyimą.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

SKAUSMUOSE GIMUSIOS TAUTOS KRAŠTE (III)

HENRIKAS STASAS

Sausio 8 d. palikome Mexico City. Prieš nusileidžiant keltu į viešbučio fojė, dar kartą pažvelgiau iš 9-to aukšto į šio didingo miesto toli nusitęsiančius pastatų plotus, virš kurių mėlyno dangaus skliaute spindėjo skaidrus sekmadienio rytas. Prie viešbučio jau stovėjo mūsų autobusas, o kitoj pusėj gatvės sekmadienio ramumoje paskendęs Alamedos parkas ir vienišas balto marmuro kolonomis puslankiu išsilenkęs Juarez pergalės paminklas, kuris šį rytą, saulės nušviestas, atrodė lyg milžiniška vestuvinio pyrago dekoracija.

Netrukus palikome viešbutį. Mūsų autobusas riedėjo pustuštėmis gatvėmis, virš kurių šį rytą ypatingu žydrumu švietė mėlynas dangus, o žemėje sidabrinių rasos lašų drėkinami žolynai ir gėlynai laukė šiltų saulės spindulių pilnam spalvų išsiliejimui. Sunku buvo įsivaizduoti, jog esame pačiame žiemos viduryje, o čia tiek spalvų, šilumos ir vasariškos nuotaikos. Pagalvojau, jog tokį šiltą ir ramų sekmadienio rytą būtų daug maloniau sėdėti gražioj Paseo de la Reforma gatvėje po pavėsingu jukarandos medžiu ir klausyti paukščių čiulbesio, negu keliauti autobusu.

Tačiau mūsų autobusas riedėjo vis toliau ilgiausia šio miesto Insurgentes gatve, kurios pietiniame gale mūsų vadovas Jurgis buvo numatęs sustoti ir mus supažindinti su garsiuoju Meksikos universitetu. Insurgentes gatvėje šį rytą taip pat buvo gana ramu, ir visur buvo jaučiama sekmadienio nuotaika. Gyvenimas čia tik atgyja popietiniu laiku, kada atidaromos pramogos ir tradicinės sekmadienio bulių kautynės. Esant nedideliame mieste judėjimui, netrukus pasiekėm universiteto sektorių, kuris čia sudaro atskirą miesto dalį. Sustojome Insurgentes gatvėje prie olimpinio stadiono, o kairėje gatvės pusėje prasideda Meksikos universiteto rajonas. Gaila, kad universiteto visų pastatų neteko matyti, nes vy-

kome toliau į Taxco, ir vadovas norėjo laiku ten būti.

Iš arčiau stebėjome tik olimpinį stadioną ir kiek nuošaliau esančią universiteto biblioteką o apie garsųjį šio miesto universitetą pasitenkinome tik vadovo suteiktomis žiniomis. Olimpinis stadionas, kaip ir daugelis kitų, išsiskiria tik savo fasadu, kuris dekoruotas garsaus muralisto Diego Riviera labai įdomia ir ekspresyvia mozaika. 1968 m. čia vyko pasaulinė olimpiada ir jos atidarymo bei uždarymo iškilmės. Kiek toliau nuo stadiono buvo matomi ir olimpinio kaimo pastatai.

Meksikos universitetas laikomas vienu seniausių visame Amerikos kontinente. Įkurtas 1551 metais kaip katalikų karališkas universitetas. Universiteto steigėju laikomas vysk. Juan de Zumaraga, kurio prašymu Ispanijos karalius Karolis V išleido dekretą, suteikdamas šiai mokslo įstaigai universiteto teises. Universitetas tada buvo įsikūręs Zacolo aikštėje, kaip ir visos to meto valdžios ir švietimo įstaigos. Tik vėliau, padaugėjus studentų skaičiui, atskiri fakultetai kūrėsi kitose miesto dalyse. Į vieną vietą visi universiteto fakultetai buvo sugrąžinti, tik pastačius šį milžinišką pastatų kompleksą. Naujieji universiteto pastatai buvo pradėti statyti 1946 m. ir baigti 1952 m. prezidento Miguel Aleman valdymo laikais. Tai buvo nauja idėja visai Lotynų Amerikai ir kartu turėjo būti kultūros paminklas, pastatytas moderniosios Meksikos. Naujieji universiteto pastatai savo modernia architektūra atkreipė pasaulio dėmesį, ir daug kas juos laiko tikra meno galerija atvira ore. Mat daugumo pastatų fasadai dekoruoti freskomis ir spalvoto akmens mozaika. Ypatingu meniškumu pasižymi bibliotekos pastatas, kurį spalvoto akmens mozaika išpuošė architektas Juan O. Gorman. Šia mozaika architektas atvaizdavo Meksikos praeitį, dabartį ir ateitį. Kitų pastatų mozaikos remiasi daugiau aztekų ir toltekų simbolizmu ir originalia padėka ispanams, kurie tiek daug kultūrinių vertybių šiam kraštui yra davę.

Reikia pastebėti, kad universiteto pas-

tatai ir olimpinis stadionas statyti ant vulkaninės kilmės žemės, kur prieš 200 metų dar aktyviai veikė ugniakalnis. Tada jis išsiveržęs užliejo didelį žemės plotą lava, paversdamas ją nederlinga. Todėl dabar ši žemė ir buvo panaudota universitetui statyti. Šiandien universitetas išaugęs į vieną didžiausių pasaulyje, ir jame studijuoja apie 300.000 studentų ne tik iš Meksikos, bet ir iš kitų pasaulio kraštų.

Nuo čia Insurgentes gatvė įsijungia į 95-tąją greitkelį, kuris pro Cuernavaca ir Taxco tęsiasi net iki Acapulco. Važiuojame dabar Meksikos plokštakalne, kuri vietomis siekia net 2000 pėdų aukščiau jūros lygio. Gamtovaizdis neimponuojantis. Pilki laukai, kuriuose vietomis styrojo praeitų metu derliaus pajuodę kukurūzų kambliai, ir nurudavusi augmenija teikė visai aplinkai gana nuobodų vaizdą. Vieninteliai augalai, kurie šiek tiek šiai aplinkai teikė gyvybės

— tai agavos, meksikiečių vadinamos maguey. Kaip gyvybės simboliai, jos čia stiepė savo sultingus melsvai žalius lapus į Meksikos saulę. Prisimenu Teotihuacan piramidžių rajone matytas agavas (maguey), kur malonus, jaunas meksikietis mus supažindino su šiuo augalu ir rodė, kaip iš jo ištraukiamos sultys, iš kurių vėliau gaminamas populiariausias Meksikos gėrimas pulque. Tačiau šis gėrimas čia buvo žinomas jau net taltekų ir aztekų laikais. Pagal padavimą, pirmą kartą su maguey sutimis susipažino taltekas, vardu Papantzin. Jis kartą pastebėjo, kad pelė graužė maguey augalo pagrindinio stiebo pumpurą, ir išgraužtoje skylėje atsirado saldus skystis. Nežinodamas, ką su ja daryti, supylė į indą ir liepė savo dukrai Xochtl nunešti genties vadui Tepanaltzin, kad šis, su dievais pasitaręs, sužinotų šio skysčio vertę. Tačiau vadas daugiau domėjosi jauna mergaite, negu atneštu skysčiu, ir, nieko nelaukęs, uždarė ją savo hareme. Po kiek laiko Xochtl pagimdė jam sūnų, kuriam taltekų vadas davė Meconetzin vardą. Taltekų kalboje tai reiškė, jog sūnus kilęs iš maguey (agavos).

Nors taltekų vadas ir nekreipė dėmesio į saldujį skystį, tačiau taltekai išmoko iš jo

gaminti gėrimą, kuris liko populiarus Meksikoje net iki šių dienų. O taltekus ir aztekus šis gėrimas pražudė, nes alkoholis pakirto jų fizines bei dvasines jėgas ir jie vėliau nepajėgė atsilaikyti prieš pavergėjus. Taltekai ir aztekai žuvo, bet saldusis skystis liko. Pulque meksikiečių vadinamas licor divino (dievų gėrimas) ir šiandien, kaip prieš tūkstančius metų, šiame krašte nepakeičiamas.

Maguey užauginti ir iš jų gauti sultis trunka eilę metų. Tik po 10-12 metų galima gauti sultis. Iš subrendusio augalo net du kartus per dieną traukiamos sultys. Taip augalas naudojamas iki trijų mėnesių, kol visiškai nelieta sulčių ir jis miršta. Tada jo vietoje pasodinamas naujas, kurio derliaus vėl reikia laukti per 10 metų. Tačiau Meksikoje saldžiųjų sulčių ir dieviškojo gėrimo niekad netrūksta.

Autobusas lėkė toliau per banguojančias aukštumas, už kurių atsivėrė platesnis žemumų horizontas su skurdžia augmenija ir vargingais meksikiečių ūkiais. Čia matėsi net ištisi rožių laukai, žinoma, dabar be žiedų ir spalvų. Tik patamsėję lapai ir sausi stagarai liudijo kartu su vasara dingusių grožių.

Artėjant prie Cuernavaca, vadovas priminė, jog dabar važiuojam per Morelos valstiją, kur Anenecuilco kaime gimė žymus Meksikos revoliucionierius Emiljano Zapata. Tai buvo sūnus vargšo Guerrero, kuris net nesapnavo, kad jo sūnus Emiljano bus įrašytas Meksikos istorijoj ugnimi ir krauju. Morelos valstijos žemė derlinga, ir čia nuo seno auginama daug cukrinių švendrių. Todėl čia kūrėsi dideli dvarai ir cukraus fabrikai, kuriuose už labai mažą atlyginimą dirbo beteisiai indėnai. Vienas iš jų buvo ir Zapata: paprastas bemokslis kaimo bernas, vėliau karys ir plėšikas, apie kurį, kaip apie kokį deglą, spietėsi tūkstantčiai indėnų, siekdami laisvės ir nuosavos žemės. Zapata išėjo į kovą prieš pavergėjus ir vargšų išnaudotojus su šūkiu "Terra y Libertad" — žemės ir laisvės! Virš jo mirties legiono plevėsavo vėliava su kaukole ir Guadalupe Šv. Mergelės atvaizdu. Zapa-

tos revoliucija buvo žiauri ir be pasigailėjimo viską naikino. Vienų jis buvo dievinamas, kitų nekenčiamas revoliucionierius. Tačiau jo revoliuciniai siekiai vystėsi palankiai, ir netrukus jis užvaldė Mexico City bei didelę dalį derlingiausių Meksikos žemių. Bet apie politiką jis daug nenusimanė ir visų ano meto politikos sukybių nesuprato. Todėl savo gyvenimo dienas ir užbaigė kaip politikos auka. 1920 metais pasamdytas Carranza, valdžios agentas, įsiviliojęs jį į saugią vietą, nušovė. Bet tautoje jis liko gyvas. Meksikiečiai apie jį sukūrė daugybę pasakojimų ir legendų, o jo portretą šiandien galima rasti kiekvieno vargšo meksikiečio namuose kabantį šalia Guadalupe Šv. Mergelės ir senor de Chalma.

Arčiau Cuernavaca gamtovaizdis įgijo daugiau spalvų ir gyvybės. Saulėta sekmadienio diena švietė virš plataus slėnio, kuriame tarp žalių medžių į dangų stiepi si gelsvi Cuernavacos bažnyčių bokštai. Privaziavus miestelį, autobusas siaurom gatvelėm leidosi į pakalnę — miesto centrą. Tai charakteringas ispaniško tipo miestelis su senom akmeninėm mūro tvorom, už kurių turtingos vilos skendi žalumynuose, ir su daugeliu senų bažnyčių. Gamtos grožiu ši vieta imponavo net aztekams, ir jų paskutinis valdovas čia buvo pasistatęs prabangius rūmus. Vėliau šioj žemumoj tarp nuolat žydinčios gamtos ir Cortez turėjo rūmus, kur ramiai leido dienas, naudodamasis Ispanijos karaliaus jam suteiktomis privilegijomis bei markyzo ir grafo titulais.

Aztekai šią vietą vadino Cuauhuahuac, tačiau ispanams šis pavadinimas buvo per sunkus ištarti ir jie tarė Cuerno de Vaca, kas reiškia karvės ragą. O galiausiai iš to pasidarė Cuernavaca. Tai yra labai mėgstama turistų vieta, nes čia daug istorinių ir archeologinių liekanų, senos architektūros pastatų, bažnyčių ir spalvingos augmenijos sodų.

Mūsų autobusas sustojo Cuernavaca centre prie labai senos bažnyčios, kurios aplinkoje buvo ir šio miesto katedra. Sustojome čia tik trumpam poilsui ir bent kiek pažinti šios garsios vietos aplinką. Juk

kelias tarp Mexico City, Cuernavaca ir Taxco sudaro vadinamąjį aukso trikampį, kuris turistiniu atžvilgiu labai populiarius ir įdomus.

Tad nors ir trumpai čia pabuvojus, norėjosi, kiek galint daugiau pamatyti šio ispaniškos kultūros miesto ir pajusti jo atmosferą. Pirmiausia užėjome į čia pat esančią katedrą, kuri, apsupta aukštų medžių ir žydinčių dekoratyvinių krūmų, išorine savo statybos forma atrodė, kaip sena viduramžių pilis. Ne veltui toks įspūdis piršosi, nes katedra buvo pradėta statyti 1529 metais, tačiau jos vidaus dekoravimas gana modernus. O šalia modernių dekoracijų, sakoma, kad sekmadieniais mišių metu groja net Mariachi orkestras. Tačiau laikas mums neleido ilgiau joje pabuvoti. Išėjus iš katedros, mano žvilgsnis nukrypo į čia pat tarp aukštų palmių stovinčią seną bažnyčią, kuri tuo metu buvo uždaryta ir pamaldoms daugiau nebenaudojama. Tačiau jos šviesus smėlio spalvos fasadas buvo labai imponuojantis savo smulkia churigveristine ornamentika, kuri dengė visą bažnyčios frontą nuo apačios iki viršaus. Churigveristinio stiliaus ornamentika ypač pagarsėjusi Ispanijos baroke, kuriam ten atstovauja garsus architektas Jose Churiguerra. Tad ir ši bažnyčia — puikus barokinis paminklas, kuriuo Cuernavaca turėtų didžiuotis. Nors čia pat, kitoj pusėj katedros, buvo garsieji Bordos sodai, tačiau laikas neleido jų lankyti. Kalbant apie šį miestą puošiančią florą, reiktų dar pastebėti, kad iš čia kilusi ir Amerikoje taip populiari gėlė Poinsettia, kurią 1836 metais į JAV atvežė diplomatas Robert Poinsett. Ši gėlė vėliau ir buvo pavadinta jo vardu.

Netrukus palikome Cuernavaca ir vingiuotu aukštumų keliu tęsėme kelionę toliau į Taxco. Gamtovaizdis įgavo vis daugiau spalvų ir gyvybės. Po skaisčiai mėlynu dangum dominavo daugiausia žalia ir ruda spalva, kurią skleidė amžinai žaliuojančios pušys ir nupjautų cukrinių nendrių pėdos. Neapgyventose vietose tarp žaliuojančios augmenijos dažnai iškildavo aukšti kandelabriniai kaktusai, kurių žali apvalūs lie-

menys atrodė lyg vargonų vamzdžiai. Su besikeičiančia augmenija palikome netrukus Morelos valstiją, kurios riba čia buvo pažymėta charakteringa José Maria Morelos y Pavon gana didele statula.

Palikus Morelos valstiją, netrukus pasiekėm Taxco aukštumas ir į kalnus kylančią Taxco (tarti *Taško*) miestą. Jau iš tolo pastebėjome baltus raudonais čerpių stogais šio miesto pastatus ir tarp jų iškilusius smėlio spalvos bažnyčių bokštus, kurie šiai kalnų panoramai teikė nepaprastai ramų romantinį grožį. Taxco išsidėstęs tarp kalnų ir aukštų uolinių skardžių ir šiandien dar pilnas 18-to šimtmečio romantinės atmosferos, kurią šiam miestui suteikė žinomas šio miesto turtuolis José de la Borda.

Tarp uolų išsiraikiusiu keliu mūsų autobusas nusileido į pakalnę, kur sustojo prie didelės ir turtingos sidabro gaminių krautuvės. Įėjus į parduotuvę, malonus šeimininkas tuoj visus apdalino sidabro rūdos nuolaužom ir pavaišino tequila, Seven-up ir kitais nealkoholiniais gėrimais. Po to siūlė visiems susipažinti su ant prekystalių išdėstytais sidabro gaminių. Nuo sidabro gaminių gausumo ir įvairumo tiesiog raibo akys. Čia buvo daugybė brangių sidabro indų, dekoratyvinės ornamentikos ir nesuskaitoma daugybė moterims papuošalų bei kitų smulkių gaminių. Tokių parduotuvių Taxco mieste daugybė, kuriom prekes gamina per 2000 amatininkų ir menininkų. Tačiau sakoma, kad žaliava šiems gaminiams Taxco sidabro kasyklose jau beveik išsibaičiusi ir didelę jos dalį atveža iš kitų Meksikos vietų. Todėl teko girdėti, kad Taxco yra sidabro miestas, kuriame nėra sidabro. Tačiau, kaip ten būtų, šių gaminių pasirinkimas yra milžiniškas, bet gaminiai gana brangūs. Žinovai net pataria čia išsirinkti patinkamą daiktą, o pirkti jį Mexico City, kur tas pats gaminyš daug pigesnis.

Aplankę dar vieną parduotuvę, vyko į viešbutį poilsiui. Buvo graži, saulėta popietė. Monte Taxco viešbutis, kaip balta gulbė, švitėjo saulėje pačioje kalno viršūnėje. Autobusu negalėjome jo pasiekti, tad kėlėmės į kalną kabeliniu keltu, kurio va-

gonėlyje tilpo tik 4 asmenys. Laukiant eilės, buvo malonu stebėti ir grožėtis kalnu uolėtais skardžiais, ant kurių į granitą įsikabinę balti namai siaurom vingiuotom gatvelėm nusitęsia iki pat kalno viršaus. Keliantis į kalną, po mūsų kojomis slinko uolos ir spalvinga kalnų augmenija, pridengdama dalį pastatų raudonais vijoklių žiedais ir skėtinių pušų emeraldo žaluma. Po keliolikos minučių pasiekėm kalno plokštumą, kur stovėjo balti ispanų stiliaus viešbučio pastatai. Gavome čia didelius, labai šviesius kambarius su balkonais, iš kur pasakiškas vaizdas į kalnus lipantį Taxco miestą ir žalumynuos skendančias turtuolių vilas. Ypatingai žavų iš viešbučio balkono vakare, kai už kalnų leidžiasi saulė ir auksiniais spinduliais nušviečia raudonus pastatų stogus bei baltus pastatus. Tada dar labiau išryškėja jų kontūrai ir šešėlių pridengtos gatvės, kurios, kaip kokie paslaptingi labirintai, raitosi po kalnus be pradžios ir galo. Didesni pastatai atrodo lyg būtų vienas prie kito prilipę, ir ištisa procesija kyla į viršų. Iš jų išsiskiria barokinis šedevras Santa Prisca. Paskutiniai vakaro spinduliai puikiai išryškina jos churigureskinį stilių, kuris nuo pat apačios kyla į viršų, lyg graviūra brangakmenyje. Santa Prisca yra Jose de la Borda dovana Taxco miestui ir čia pastatyta tarp 1748-1758 metų.

Saulei nusileidus, dar ilgai grožėjausi tamsiais kalnų kontūrais, kurie sutemus prisipildė tūkstančiais šviesų, kylančių nuo apačios iki kalno viršūnės. Ne veltui Taxco laikoma viena gražiausių Meksikos vietų, kurią nežiūrint iš kur fotografuojant, visada gausi žavingą ir menišką nuotrauką.

Tokį užburimą Taxco grožį buvo gana didelė pagunda stebėti ir saulei tekant. Tad anksti pabudęs, dar saulei netekėjus, išėjau į balkoną. Rytui už kalnų sušvitus, pradėjo gesti gatvių žiburiai ir pasigirdo pirmieji gaidžiai, kurie tuoj vienas po kito įsijungė į ryto koncertą. Nepaprastai ramioj kalnų aplinkoj jų koncertas skambėjo tikrai be priekaišto. Kiek patylėję, štai ir vėl pradėdavo savo giesmę ir taip rėkė visą rytą, lyg būtų šių kalnų karaliai. Staiga nutyla ir

vėl, lyg ankstų rytą gimtajame kaime, pasigirsta kitas, kitame miesto gale trečias ir t.t. Taip tęsiasi iki saulės užtekėjimo, kol gaidžiai pavargo, užkimo ir neteko jėgų. Tačiau reikia tik vienam pradėti, ir, žiūrėk, koncertas prasideda iš naujo. Buvo nepaprastai gražus, malonus rytas, ypač kai pirmieji saulės spinduliai pasiekė Santa Prisca bokštus ir aukštesnius miesto pastatus. Iš kalnų tarpeklių kilo lengvas rūkas, nešdamas su savim saldų pušų ir lauro medžio žalių lapų kvapą, kuris nepaprastai gaivino ryto vėsumoje.

Į šią nepaprastai gražios gamtos vietą ir Cortez 1521 metais buvo pasiuntęs savo inžinierius, kad šie ištirtų čia įsikūrimo galimybes. Tuo laiku čia dar gyveno Tlahuica indėnai, ir Taxco kalnai buvo vadinami jų vardu Tlachco. Tlahuica indėnai buvo šią vietą pirkę iš aztekų ir už ją sumokėję Montezumai grynų auksu. Vietos pavadinimas Tlachco yra kilęs iš aztekų ir jų kalboje reiškė žaidimų vietą. Mat aztekai anais laikais taip pat labai mėgdavo žaisti sviediniu, panašiai kaip dabar amerikiečiai "beisbolą". Tačiau, pasirodžius ispanams, aztekų žaidimai pasibaigė. Tada ir vietos pavadinimas buvo pakeistas į Taxco. Tačiau šio miesto ekonominė gerovė iškilo tik 18-me šimtmeityje, kada čia buvo pradėta prekiauti sidabru.

Pagal legendą, prancūzų-ispanų kilmės jaunuolis José de la Borda, sužinojęs, jog šioje vietoje randama sidabro, nutarė keliauti į Taxco ieškoti laimės. Tačiau jo svajonė rasti sidabro gal būtų taip ir žlugusi, jei jo arklys, besileisdamas nuo kalno, nebūtų paslydęs ir savo kanopa neišrausęs gabalo sidabro. Borda tada tuoj pradėjo čia kasti ir užtiko didelius sidabro rūdos klotus. Žinia greit pasklido po visą Meksiką, ir tūkstančiai laimės ieškotojų pradėjo čia kurtis ir dirbti sidabro rūdos kasyklose. Jose de la Borda greit praturtėjo ir plėtė kasyklų ir sidabro apdirbimo pramonę. Tada pakilo ir Taxco ekonominis gyvenimas, ir ši vieta pagarsėjo plačiai pasaulyje. Tapęs turtuoliu, José de la Borda savo lėšomis pastatė ir garsiąją churigveristinio baroko

PAKALBĖKIME APIE MOTERIŠKAS PAVARDES

DANUTĖ BINDOKIENĖ

"Mainos rūbai margo svieto", prieš kelis dešimtmečius teigė poetas Maironis. Turbūt jokiais kitais laikais tie "mainai" nebuvo tokie ryškūs ir žaibiškai greiti, kaip dvidešimtam amžiui prie pabaigos slenkant, Keičiasi mados, keičiasi vertybės, keičiasi gyvenimo sąlygos. Ne būtinai tie visi pasikeitimai jau yra tik į gerąją pusę ir ne būtinai viską reikia keisti. Kartais pasikeitimai mus taip apraižo, galvas apsuka, kad sunku susigaudyti: keisti, ar ne. Atrodo, kad moderninimo ar lygybės ieškojimo dėka lietuviškoje išeivijoje vis dažniau kyšteli įdomus reiškinys: savaip perdirbamos moteriškos pavardės, įprastines priesagas pakeičiant galūne -ė. Keitėjos aiškina, kad tuo būdu moterys apgina savo teisę nebūti suskirstomoms į ištekęsias ir netekėusias (o ypač tam tikro amžiaus sulaukusias netekėusias, arba, kaip įprasta sakyti, senmerges). Žinoma, atsiranda ir priešingų nuomonių, ginančių įprastųjų lietuviškųjų moteriškų pavardžių gerąsias savybes, peikiančių bet kokią pavardžių daryką. Į visus tuos argumentus iš arčiau pasižiūrėjusi, noriu ir aš truputį pakalbėti apie lietuviškas pavardes — vyriškas ir moteriškas — ir jų raidos kelią.

Prieš keletą metų Amerikos visuomenėje buvo įsigalėjęs paprotys išmesti iš apyvartos "Miss" ir "Mrs.", pažyminčius moters luomą, o vietoje jų vartoti dirbtinę santrumpą "Ms", kuri yra laikoma neutralia. Tenka pastebėti, kad ši naujovė, naujumui kiek nublukus, nelabai prigijo. Žinoma,

Santa Prisca bei kitus stilingus šio miesto pastatus. Apie savo laimę ir įgytus turtus jis taip išsireiškė: "Dievas davė Bordai, tad ir Borda duoda Dievui".

Gaila, kad tokiam įdomiam mieste taip trumpai teko pabuvoti ir tiek mažai jo grožio bei romantinės praeities patirti. Sekantį rytą kabeliniu keltuvu nusileidę į slėnį, sėdome į autobusą kelionei į Acapulco.

anglų kalba moteriškom pavardėm yra nedėkinga, nes jos niekuo nesiskiria nuo vyriškųjų. Pvz., jeigu kalbame apie asmenį, pavarde Jones, tai be priedų nesuprasime, kas čia: vyras, moteris, ar visai jauna mergaitė. Lietuvių kalba tokių problemų neturi. Mūsų pavardės turi aiškiai nusistovėjusias galūnes, pagal kurias galime išskirti ne tik vyrišką ar moterišką asmens lytį, bet net jo amžių ir luomą. Nors dabar įvairaus amžiaus vyrams įprasta vartoti tą pačią pavardės formą, bet senesniais laikais Lietuvoje berniukams ir jauniems, nevedusiems vyrams buvo vartojamas mažiškas tėvo pavardės variantas. Pvz., Jonaitis — tėvas, Jonaitukas — sūnus. Tai paliudija ir rašyti istoriniai šaltiniai. Vilniaus Šv. Jono bažnyčios metrikų ir registracijos knygos iš XVII a. dažnai buvo vartojamos mažiškos pavardžių formos jauniems vyrams pažymėti. Štai žmogus, pavarde Gumbis, santuokos akte rašomas *Gumbele*, o dukters krikšto metrikuose jau yra *Gumbis*; Grigalius *Smailys* santuokos akte vadinamas *Smailėku*, o pirmą sūnų krikštijant, metrikuose jau įrašomas *Smailiu*. Tokių pavyzdžių galime rasti daug. Tik nepriklausomoje Lietuvoje pradžios mokyklose šis paprotys buvo mėginamas išnaikinti, įregistruojant berniuką suaugusio žmogaus pavarde. Tuo būdu net ir penkiametis darželinukas jau tapdavo Jonaičiu. Tačiau liaudyje paprotys pasiliko iki mūsų laikų. Nevedęs arba nepilnametis vyras, gyvenęs su tėvais, nesivadindavo tėvo pavarde, o tik jos mažiškimu variantu.

Lietuviškų pavardžių atsiradimas arba susidarymas nedaug tyrinėtas. Iš tikrųjų pavardės sąvoka yra gana nauja. Pavardės labiau pradėjusios atsirasti ir jų vartojimas prigijęs tik XVIII a. pradžioje. Iš pradžių lietuviai, kaip ir kitos senovinės tautos, tikėjo, kad vaikui duotas asmenvardis gali veikti jo likimą. Varde norėta išskelti ypatybes, branginamas ne tik atskirų žmonių, bet ir visos tautos. Kiekvienam vaikui buvo kuriami vis nauji vardai. Tai buvo daroma

ne tik indoeuropiečių tautose, kurių grupei priklauso ir lietuviai, bet ir kitose pasaulio šalyse (palygink Šv. Rašte minimus Žydų tautos asmenvardžius). Yra žinoma, kad dar Vytauto laikais lietuviai tebesivadindavę vienu vardu, o pavardės nebuvo vartojamos. Atsiradus reikalui išskirti du ar daugiau vienavardžių asmenų, būdavo pridodamas tėvo vardas (pvz., Mantvydas, Tautvilo sūnus), žmogaus gyvenamosios vietos pavadinimas (Mantvydas iš Anykščių; Mantvydas Anykštėnas), arba vyresnio, žinomesnio brolio vardas (Mantvydas, Vaišvilo brolis). Moteriškų pavardžių iš ankstyviausiųjų šaltinių nėra išlikę, bet manoma, kad jos taip pat, kaip ir vyrai, buvo vienavardės. Reikalui iškilus, buvo pridodamas tėvo vardas netekėjusiai, arba vyro vardas, jeigu moteris ištekJusi.

Pavardžių darymas ir vartojimas pagausėjo su Lietuvos krikštu. Per krikštą gavus krikščionišką vardą, dažnai buvo paliekamas ir pagoniškasis, vadinant asmenį abiem vardais su žodeliu "kitai" viduryje. Pvz.: Jonas kitai Mantvydas. Ilgainiui žodelis "kitai" iškrito ir liko tik Jonas Mantvydas. Rašant šiuos vardus vieną šalia kito, antrasis tapo vadinamuoju antravardžiu arba pavarde. Pats žodis *pavardė* yra susidaręs iš "po vardo", arba antrojo vardo sąvokos. Iš pradžių prievardžiai buvo skiriami tik vienam asmeniui, bet ilgainiui jie iš tėvo buvo paveldimi vaikų. Moterų pavardės tuomet nebuvo vartojamos, bet prie asmenvardžio būdavo pridodamas kaimo vardas, iš kurio moteris kilusi.

Lietuvių pavardžių raida ne visuomet buvo natūrali. Dažnai ji buvo keičiama dirbtiniu būdu, vyraujant gudų ir lotynų kanceliarinėms kalboms, o vėliau įsigalėjus lenkų kalbai ypač bažnytinių metrikų ir registracijų knygoje. Svetimtaučiai užrašinėtojai iškraipydavo lietuviškus asmenvardžius ir prievardžius, prisegdami jiems slaviskas galūnes arba versdami į savo kalbą.

XVII a. labai svarbus lietuviškų pavardžių tyrinėtojams, nes yra išlikę Šv. Jono bažnyčios Vilniuje santuokų ir krikšto registracijų įrašai (senesnių nesurasta) iš to

šimtmečio pradžios. Kai kuriuose XVII a. įrašuose aptinkama ir moteriškų pavardžių, padaromų iš vyriškos pavardės su galūne -ė: Kėdys - Kėdė, Lokys - Lokė ir t.t., o krikštijamoms mergaitėms įrašuose randamos pavardės su priesaga -aitė prie tėvo pavardės šaknies (Šalna - Šalnaitė). Užnemunėje ir dabar kartais vartojamos tokios pavardės, bet dažniausiai jos taikomos senstėjusioms merginoms, arba, kitaip sakant, senmergėms, bet ne ištekJusioms moterims. Tačiau įrašuose yra moteriškų pavardžių ir su priesaga -ienė (Gosienė, Spirgelienė, Jonuškienė).

Įprastai mūsų kalbininkai moterų pavardės sudaro iš tėvo pavardės šaknies su priesagomis -aitė, -ytė, -utė, -iūtė; tarmėse (ypač Aukštaitijoje) vartojamos -aičia, -yčia, -ūčia (Basukaičia, Garnyčia, Morkūčia). Jeigu moteris ištekJusi, imama vyro pavardės šaknis su priesagomis -ienė, -uvienė.

Po šio įvadėlio į lietuviškų pavardžių atsiradimą, grįžkime prie naujamadiško moteriškų pavardžių perdirbimo, pagal kurią Kukulevičienę reikėtų vadinti Kukulevičė, Kojelienę — Kojelė, Baukienę — Bauke, Šakienę — Šake, Lauraitienę — Lauraitė, Jankutę — Janke, Bukauskaitę — Bukauske ir t.t. Žinoma, dažnai girdime išsireiškimą, kad čia yra laisvės kraštas ir kiekvienas turi teisę savaip tos laisvės siekti. Jeigu moteris, savais argumentais pasiremddama, nori pakeisti savo pavardę, tai kodėl ne? Tačiau norėtusi pareikšti ir kitokius argumentus:

1) Mes didžiuojamės lietuvių kalbos archaiškumu ir turtingumu, taigi tuo pačiu ir moteriškų pavardžių įvairumu. Lietuvių kalba yra beveik vienintelė pasaulyje, turinti vyriškas ir moteriškas pavardžių galūnes ir pagal tas galūnes skirianti ištekJusias nuo netekėjusių moterų (tiesa, slavų kalbos turi taip pat vyriškas ir moteriškas pavardžių galūnes, bet neskiria luomo). Didžiuodamiesi tuo faktu, mes ypač kovojame (lietuanistinėse mokyklose, spaudoje, visuomeninėje veikloje) su anglų kalbos įtaka, pagal kurią mergaitės ir moterys save vadina vyriškomis pavardėmis, pvz., Butkus vietoje Butkutė.

2) Ne visuomet yra patogu moterį vadinti tik pavarde. Dažnai šnekamojoje kalboje mes kreipiamės: "ponia", "panele", ar kaip kitaip. Jeigu moteriškos pavardės baigiasi, jos luomo nenusakančia neutralia -ė, tai nežinome, ar Butkė yra Butkutė, ar Butkienė (Butkuvienė). Čia kaip tik kyla pavojus senstelijusia poniją pavadinti panele, o tai juk turbūt svarbiausia priežastis, dėl kurios tokios panelės nori savo pavardės paslėpti po nekaltai neutralia -ė.

3) Lietuvių kalba turi nemažai moteriškos giminės žodžių su galūne -ė, kurie daugiau ar mažiau vartojami, norint moterį pažeminti ar iškeikti. Pvz.: suodė, netikėlė, paleistuvė, neišmanėlė, kvailė, pajuodėlė, suksretėlė ir t.t. Kai kurios pavardės, atmetus įprastinę priesagą ir pridėjus tik -ė, skamba, kaip įžeidžiantis žodis, vaikų žaidime pasityčiojančiai iškraipytas. Jeigu netikite, kiekviena, šias eilutes skaitanti, tegul pamėgina savo ir savo pažįstamų pavardės suprastinti, pridėdant tik galūnę -ė..

4) Ilgus amžius svetimtaučiai raštininkai, kronikininkai ir bažnytiniai įrašų knygų vedėjai lietuviškas pavardes ir vardus perdirbinėjo, iškraipinėjo ir kitaip darkė. Lenkinimas per bajorus, per bažnyčias, rusinimas carų laikais, vokiečių okupacijų įtaka ir svetimtaučių kolonistų bangos Lietuvoje paliko savo žymes lietuviškose pavardėse. Turime privisusių svetimų priesagų: -avičius, -evičius, -ovskis, -evskis, -anskis ir t.t. Jeigu jau einame prie pavardžių reformų, ar nereikėtų pirma jas vėl sulietuvinti, nuvalyti nuo visokių "bajoriškų" svetimybų, o tik paskui rūpintis suprastinimu. Argi lietuviškumo teisės nėra tiek pat svarbios, kaip moterų teisės?

5) Pagaliau, ką reikėtų daryti su moteriškomis pavardėmis, kurioms pridėjus tik raidę -ė vietoje atitinkamos priesagos, pasikeičia vyriška pavardė visai net negiminingu žodžiu, arba su tomis, kurių neįmanoma suprastinti? Pvz.: vyriška pavardė yra Jonaitis, duktė būtų Jonaitytė, žmona — Jonaitienė. Suprastinus gaunama Jonaitė. Kaip atskirti, ar čia Jonaičio žmona, ar Jo-

no duktė, nes priesaga -aite reiškia dukterį, taip, kaip -aitis — sūnų.

Iš tikrųjų net keista, kad moterų teisių sąjūdžio vardu iškyla problemos, visai nesusižios su tomis teisėmis. Nejučiomis prisimena labai uolių Amerikos moterų teisių šalininkų aršios kovos už tai, kad moterims būtų leista naudotis... vyrų prausyklomis. Jeigu moteris nenori pakeisti savo pavardės ištekdama, ji gali pagal įstatymus pasiimti senąją. Yra atvejų, kai vyras priima moters pavardę, sukuriant šeimą. Nors tai buvo praktikuojama daugelyje kultūrų senovėje, esant moteriškos teisės santvarkai, šiandien toks žingsnis atrodo labai modernus ir drąsus. Tačiau dabartiniais laikais žmonės tiki, kad vardas ar pavardė nenulemia jo turėtojo likimo ar charakterio (kaip buvo tikima senovėje), bet, atvirkščiai, žmogus išaukština arba nužemina turimą pavardę (ar vardą).

Tik savo verte abejojanti moteris jaučiasi dėl pavardės priesagos ar galūnės. Nejaugi moterų teisių sąjūdis per visus tuos veiklos metus nė kiek nepakėlė moters savigarbos jausmo, kad ji vis tiek gręžiasi į viduramžių prietarus, bijodama stovėti ant savo kojų, nesiremddama į vyro petį? Ar dėl "senmergės" epiteto baimės mes turime aukoti lietuviškos pavardės tradicijas? Juk moterys šiandien baigia aukštuosius mokslus, užima atsakingas tarnybas, kodėl jos turi rūpintis, kad pavardė išduos vienokį ar kitokį jų luomą? Visa tai primena vargšo Don Kichoto kovas su vėjo malūnais. Argi mūsų moterys, kovodamos dėl savo teisių, neranda jokio rimtesnio atramos taško, kaip tik keisti gražias, tradicines ir turtinigas lietuviškas pavardes?

ŠALTINIAI:

Lietuvių Enciklopedija, I tomas, A. Salys, "Asmenvardžiai. **Lietuvių Enciklopedija**, XV tomas, P. Jonikas, "Asmenvardžiai ir vietovardžiai". **Lietuvių antroponimai**, Z. Zinkevičius, 1977 m., Mokslas, Vilnius.

■ JAV-se staigiai paslaptinai kasmet miršta apie 6500 kūdikių. Tyrimai parodė, kad viena svarbiųjų priežasčių yra motinų rūkymas.

Poezija iš Lietuvos

KARALIŲ PASAKA

*Tu dar pabūki mylimu vaiku,
Tu dar pabūk... Juk taip nedaug gyventi...
Aš tau "Karalių, pasaką" seku,
Kviečiu į tyro džiaugsmo šventę.*

*Kaip saulė žėri tėviškės ugnis,
Ant savo delno ją Karaliai saugo. . .
Neges tėvų sodyboj židinys,
Jis švies tau, klystančiam be draugo.*

*Namų ugnelė ir Tėvo akys geros –
Karaliaus akys – kupinos širdies,
Žvaigždė pro tamsią naktį palydės,
Kol užtekės malonios Ryto žaros.*

*Te nieks nedrumsčia kūdikio sapnų,
Saugiai globojamų karališkų delnų. . .*

PILIES PASAKA

*Yra kažkur nepaprasta pilis,
Kur Grožis, Laimė ir Tiesa gyvena.
Joje yra ir man skirta dalis,
Jei tik įspėsiu savo laimės dieną.*

*Ten spindi saulė dieną ir nakčia,
Ten visa gaubia laimė ir ramybė.
Ten neįžengs jokia žmogaus kančia,
Neras kelių skriauda ir neteisybė.*

*Ir skuba minios šimtmečių keliais,
Ir Laimės pilį vis pasiekt mėgina.
Bet tiktai tuos Valdovas įsileis,
Ko stačios kalno uolos nebaugina.*

*Bet nebijau, nors kalnas ir status,
Žinau kitus – atsarginius vartus.*

PASAKA II

*Šešėlyje piktos Lemties sparnų
Tau pienės pūko niekas nepavydi.
Pasieksi – liks saujelė pelenų,
Ir verksi – vienas kalnuose paklydęs.*

*Vylingos laimės pasaka sena,
O mes – tie kūdikiai, maži, paklydę.
Širdis vis klysta, laimės alkana,
O laimė pievų pienėmis nužydi. . .*

*Maža rankutė, godžiai ištiesta,
O juodas paukštis jau nagus galanda. . .
Pabyra dulkėm pienė paliesta,
leškoto džiaugsmo kūdikis neranda.*

*Aš jam padėti nieko negaliu,
Nes pats einu to kūdikio keliu. . .*

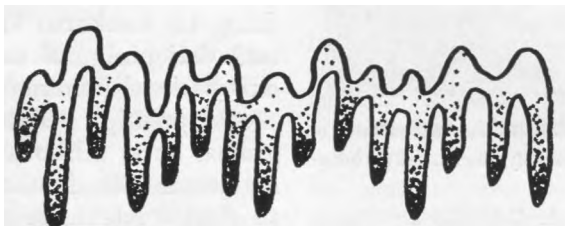
PASAKA III

*Sakyki, kur keliauji, karalaite,
Tyli viešnia saulėlydžių šalies.
Tavęs pakviest. . . Namo jau metas eiti,
O tu dar tremtinio kelių gailies.*

*Pažvelk, jau renkas vakaro šešėliai,,
Ir baigiasi gyvenimo diena. . .
Eime namo. Reik grįžt pas Tėvą vėlei,
Klajoti skausmo žemėje – gana.*

*Jau paskutinį kartą spindi saulė,
Ir ašaros pabyra nejučiom. . .
Bet ne tavęs verkiu, nykus pasauli,
Nes tavo dienos buvo tik kančia.*

*Ir kas gi sakė, kad mirtis baisi?
Ji – džiaugsmo rytas žemės liūdesy.*

“Laiškų lietuviams” metinė šventė

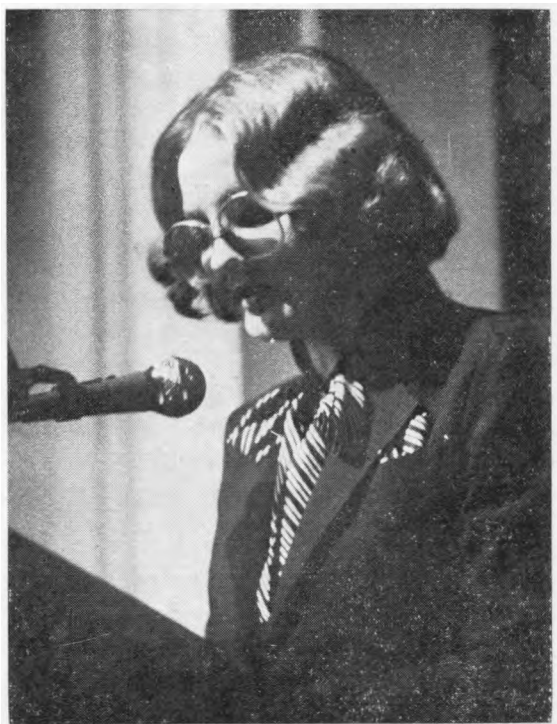
Tradicija tapusios “Laiškų lietuviams” metinės šventės prasidėjo 1960 m., kai minėjome šio žurnalo dešimtmetį. Tada prasidėjo ir straipsnių konkursai. Šių metų konkursas buvo jubiliejinis — dvidešimt penktasis. Buvo paskirtos atskiros temos suaugusiems ir jaunimui. Kai kuriems pirmiau buvusiems labai uoliems konkursų dalyviams susenus ar iškeliavus į amžinybę, paskutiniaisiais metais suaugusiųjų konkursuose nebūdavo daug dalyvių.

Šiais metais suaugusiųjų konkursui gavome tik keturis straipsnius, iš kurių du buvo premijuoti. II premiją (150 dol.) laimėjo Dalia Staniškienė iš Cleveland, Ohio; III premiją (100 dol.) — Birutė Kožicienė iš Vernon Hills, Illinois.

Rasa Šoliūnaitė ir Audra Aleknaitė, sukūrusios ir atlikusios humoristinį vaidinimą iš “Laiškų lietuviams” istorijos.

A. Grigaičio nuotrauka.

Vertinimo komisijos sekretorė Emilija Sakadolskienė skaito protokolą.

A. Grigaičio nuotrauka.

Jaunimo konkursui buvo atsiųsta šešiolika straipsnių, iš kurių aštuoni buvo premijuoti. I premiją (100 dol.) laimėjo Žilvilė Jūraitė-Šelmienė iš Branton, Ontario; II premiją (80 dol.) — Snieguolė Zalatoriūtė iš Cicero, Illinois ir Rima Navickaitė iš Los Angeles, Calif.; III premiją (70 dol.) — Ramona Steponavičiūtė iš Oak Lawn, 111. ir Snieguolė Zalatoriūtė iš Cicero, Ill.; IV premiją (50 dol.) — Audrė Budrytė, Gailė Eidukaitė ir Aleksandra Gražytė — visos trys iš Čikagos.

Kadangi suaugusiųjų konkurse buvo tiek maža dalyvių, o jaunimo — palyginti daug, tai konkurso vertinimo komisija nutarė dalį pinigų iš suaugusiems skirtos sumos perkelti jaunimo premijoms.

Po premijų įteikimo buvo meninė programa, kurią atliko Linda Ruzgaitė-Burbienė (estradinės dainos) ir Rasa Šoliūnaitė su Audra Aleknaite (kupletai). Programa

Ramona Steponavičiūtė taria žodėlį laureačių vardu. Stovi: Vertinimo komisijos sekretorė **Emilija Saka-**
dolskienė, redaktorius ir trys laureatės: **Snieguolė Zalatorė**, **Audrė Budrytė**, **Aleksandra Gražytė**.

Algirdo Grigaičio nuotrauka.

visiems labai patiko. Linda savo muzikalumu, gražiu balsiuku ir puikia laikysena visus sužavėjo, o Rasa ir Audra — iki ašarų prajuokino.

Po meninės programos buvo Vidos Talandytės labai skaniai paruošta ir elegantiškai patiekta vakarienė. Ji buvo visiškai kitokia, negu iki šiol buvusios vakarienės mūsų renginiuose. Kai kurie šventės daly-

viai išsitarė, kad apie šią vakarienę visi bent pusę metų kalbės. Kai Vida Talandytė pasirodė salėje, jai buvo sukeltos griausmingos ovacijos. Esame labai dėkingi jai, programos dalyvėms, konkurso dalyviams, mecenatams, vertinimo komisijai, bilietų platintojams ir visiems bet koku būdu prisidėjusiems prie šios šventės nepaprasto pasisekimo.

Redakcija ir Administracija

^m Vengrijos valstybinis radijas šiemet paskyrė beveik dešimtį valandų religinėms transliacijoms. Kai kuriais sekmadieniais per radiją bus transliuojamos šv. Mišios ir pamokslas. Vengrijos radijas girdimas kaimyniniuose kraštuose: Čekoslovakijoje, Rumunijoje, Jugoslavijoje, net ir Sovietų Sąjungoje, srityse, kurios arčiau Vengrijos. Vengrijoje apie 60% gyventojų yra katalikai.

■ Net 26 gydytojai, savo laiške prezidentui Reaganui pažymėjo, kad, žudomas negimusių kūdikis, jų įsitikinimu, jaučia skausmą. Jie pritarė prezidento nusistatymui prieš abortus.

■ Prancūzijoje, Lyono mieste, daugiau kaip 100.000 žmonių dalyvavo demonstracijos žygyje, gindami

privatų katalikų mokyklų autonomiją ir pabrėždami katalikų tėvų teisę auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus.

■ Seniausias JAV arkivyskupas Paul Schulte, 93 m., mirė vasario 17 d. Šv. Augustino senelių namuose, kur jis gyveno, pasitraukęs dėl senatvės iš pareigų nuo 1970 m.

■ Romoje, benediktinų vienuolyno patalpose, yra įrengta šių dienų persekiojamos Bažnyčios paroda, kur dokumentais, nuotraukomis, statistiniais duomenimis pavaizduojamas tikinčiųjų persekiojimas įvairiuose dabarties kraštuose. Skyriuje, kuris pavadintas "Jokiame istorijos laikotarpyje persekiojimai nėra buvę tokie žiaurūs", yra pavaizduoti Lietuvos tikinčiųjų persekiojimai.

Skausmas, vaikams nuklydus

P. Daugintis, S.J.

Kartais susitinkame su tėvais, labai susirūpinusiais savo vaikais. Kalbantis apie vaikus, matai jų veiduose skausmo išraišką. Mat jų vaikai nuklydo: neina tėvų rodytu ir eitu keliu, nustūmė į šalį tėvams brangius dalykus, atsisakė jų pamėgtų vertybių — lietuvių kalbos, patriotizmo, krikščioniškosios dorovės. Jie neina į bažnyčią, tapo indiferentais, atšalėliais, netikinčiais, materialistais, o kartais net "hipiais". Tėvas vis kalbėdavo vaikui, kad būtų geras ir doras, motina už jį meldėsi. Jiedu jaučiasi kalti, sau priekaištuoja ir kenčia.

Ar tėvai jau būtinai turi su tuo skausmu pasilikti? Ar jie gali kokiu nors būdu tą skausmą nuraminti arba bent sumažinti? Kaip elgtis su tuo skausmu, nusivylimu, o kartais ir su neapykanta vaikui bei kitiems? Tas tėvų skausmas, vaikui nuklydus, be abejo, yra ne tik lietuvių ateivių, gyvenančių svetimame krašte, problema. Panašias problemas pergyvena ir kiti. Apie tai rašomi straipsniai laikraščiuose ir žurnaluose, leidžiamos knygos. Puikią knygą šiuo klausimu yra parašęs dr. John White ("Parents in Pain", Inter-Varsity Press, 1979). Dr. White yra krikščionis psichiatras, buvęs psichiatrijos profesorius Manitobos universitete, Kanadoje.

AR VIEN TĖVAI KALTI?

Daugelis tėvų vis galvoja ir vis kaltina save, kad jų vaikas nuklydęs blogu keliu.

Jie mano, kad gal to ar ano nepadarę, to nenumatę ar leidę vaikui ten eiti, tai daryti ir t.t. Ar iš tikrųjų tėvai vis turi kaltinti save?

Pranciškonų universiteto Steubenville, Ohio, studentų pastoracijos tarnybos direktorė ir studentų bei jų tėvų patarėja Mary Kay Lacke sako, kad tam tikra prasme tėvai kaltintini, nes juk nė vieni tėvai nėra tobuli. Vaikams augant ir bręstant, viskas turi didelės reikšmės. Gal tėvai reikalavo drausmės per daug ar per mažai, gal tarp tėvų ir vaikų buvo per daug įtempti santykiai.

Daug reiškia vaikų gautas, per kartų kartas formuotas genetinis paveldėjimas. Tiesiogiai didelę įtaką vaikams turi žaidimo draugai, mokytojai, bendraamžiai, giminės, skaitomos knygos, kino filmai, televizija ir pan. Tad būtų nesąmonė vien tėvams versti visą atsakomybę. Tačiau daugelis tėvų daro tą nesąmonę, tik save kaltindami, jei to aiškiai ir nepasakydami, bet galvoje tai turėdami ir širdyje nešiodamiesi skausmą.

Tėvams labai svarbu palaikyti savo dvasioje pusiausvyrą tarp sąžinės priekaištų ir žmogiškų silpnybių pažinimo bei Dievo atleidumo.

Ta pati M. K. Lacke sako, kad tėvams labai įsidėmėtina, jog mes esame riboti žmonės: "Dažnai aš susiduriu su studentų tėvais, kurie vis graužiasi dėl tokių dalykų, kurių jie visai negalėjo kontroliuoti, augindami vaikus. Sakykime, jauna motina su 3 ar 4 mažais vaikais ir namų apyvokos darbais gali tik labai padalintu dėmesiu rūpintis kiekvienu savo vaiku. Galbūt paskui kuris vaikas skūsis, kad per mažai patyrė motinos rūpestingumo ir meilės, bet iš tikro ji daugiau ir negalėjo. Tad, kalbėdama tėvams, primenu jų žmogiškų būtybių, ribotumą. Bet Dievas nėra ribotas. Nėra virš Dievo kontrolės ar galios tiesiai rašyti ir ant kreivų linijų, išvesti į gera, kas mūsų buvo padaryta su trūkumais, klaidomis ir blogybėmis. Tad reikia priimti Dievo teikiamą padarytų klaidų atleidimą, būti ramiam dėl praeities ir pasitikėti jo tėviška

galybe" (plg. "New Covenant", kovas 1984, p. 9).

Dr. White minėtoje knygoje pasakoja, kad jis su žmona maldose labai prašė Dievą antro vaiko. Po pirmojo gimimo buvo praėję jau ketveri metai. Vieną dieną jis labai maldavęs, kad žmona galėtų susilaukti antro kūdikio, bet su sąlyga, kad jis būtų džiaugsmas ir jiems, ir Dievui, kad jis būtų tikras Kristaus sekėjas — kitokio jis visai nenorįs. Bet staiga, lyg kokia bomba, jam sprogsi mintis, lyg iš mėlyno dangaus švystelėjęs atsakymas: "O kaip su manimi ir su Adomu?" Dr. White tą pačią akimirką supratęs, kad tai buvęs Dievo atsakymas. Dievas neverčia žmogaus vykdyti Jo valią ar grįžti į Jo meilę. Jis sutvėrė mus laisvus. Mes esame laisvi net ir nusigręžti nuo Jo. Tačiau Dievas niekada mūsų neapleidžia, nors ir niekad nesiima mūsų kontroliuoti.

"Ar aš esu pasiryžęs, kaip Dievas, suteikti gyvybės dovaną savo vaikui, visai nežiūrėdamas, kaip jis ja pasinaudos savo gyvenime? — klausė pats save dr. White. — Ar taip daryčiau žinodamas, kad jis man atneš skausmą, pažeminimą, nelaimę? Į šį klausimą turi visi tėvai atsakyti ir paskui priimti visas pasekmes".

Tėvai negali už vaikus pasirinkti gyvenimo kelio, apsispręsti už ar prieš Dievą, elgtis dorai ar blogai, nusigręžti nuo tėvams brangių vertybių ar jas priimti. Tas pripažinimas, kad jie negali ir neturi jėga versti ar kontroliuoti savo vaikų, yra vienas iš motyvų tėvams apraminti savo sąžinę ir skausmą. Be to, nei tas skausmas, nei priekaištai nepadės nei jiems patiems, nei vaikams, greičiausiai tik viską pablogins.

Tačiau tai nereiškia, kad vaikus galima palikti "Dievo valiai" ar jų pačių užmačioms. Tėvai turi vaikus auklėti, jie gali juos teigiama linkme pakreipti.

Kaip Dievo įsakymai yra aiškūs, taip turi būti aiškūs ir tėvų nusistatymai. Nors vaikai ir kitaip elgtųsi, bet stiprių tėvų nusistatymų ir pavyzdingo gyvenimo vis tiek jie bus teigiamai paveikti.

Minėta M. K. Lacke sako: "Aš patyriau, kad daugeliui jaunų žmonių visai nebuvo

pateikti aiškūs krikščioniško gyvenimo standartai. Dažnai ir tėvų laikysena nėra aiški, pvz. lytinės doros srityje, arba kai toleruoja neleistinus dalykus savo ir kitų žmonių elgesyje, žiūrėdami televizijos programų. . . Dažnai pastebiu, kad paaugliai visai nebuvo pamokyti, kas sekso srityje dora, kas ne. Vaikai klausys savo tėvų, jeigu tėvai juos pamokys, ne pamokslaudami ar bardami, bet drauge susėdę kalbėdamiesi su jais.

Taip pat daug padeda ir tinkamo pobūdžio knygos bei geros jaunimo organizacijos. Ko iš suaugusiųjų jie kartais nenori girdėti, tai mielai priima iš bendraamžių, iš savo vertinamų draugų bei vadovų. Gerai, kad mes, lietuviai, turime ateitininkų ir skautų organizacijas. Tik ar užtenkamai jomis pasinaudojama, ar pakankamai jos remiamos?

KADA LEISTI PASEKMES PATIRTI?

Palikus laisvę vaikams apsispręsti ir paaugliams ar jaunuoliams pasirinkus blogą kelią, kartais tenka leisti jiems pajusti visa to pasekmes. Tai yra lengviau, kai tos pasekmės nėra didelės. Tėvams, be abejo, yra sunku, kai sūnus pradeda labai girtuokliauti arba dukra vartoti narkotikus, kai jie nekreipia dėmesio į eismo taisykles ir jas nuolat laužo. Tėvai juos užjaučia ir nori padėti. Tačiau tėvų nuolaidumas gali būti akla meilė. Jeigu tėvai skatina vaikus eiti pas psichoterapistą ar prisidėti prie Alcoholics Anonymous grupės, o vaikai to nedaro, tada tėvams tenka pasakyti tokiam vaikui, kad nebenori jų daugiau matyti savo namuose, kol nepakeis savo elgesio.

O vis dėlto "arba pasitaisyk, arba išeik iš namų" reikia vartoti su *dideliu apdairumu ir gailėstingumu*. Lengva čia perdėti ir piktnaudžiauti savo galia. Dr. White apie tai rašo: "Aš norėčiau tėvus paklausti, kaip Dievas su jais elgiasi. Ar pagal griežtą teisingumą? Ar neparodė jiems nelaukto gailėstingumo? Ar nebuvo jiems labai kantrus, prieš leisdamas gauti gyvenimo smūgį? Tačiau gali susidaryti padėtis, kad reikia savo vaiką pašalinti iš namų. Tai atsitiko ir man

su vienu mūsų vaiku. Bet tai buvo padaryta ne staigiai. Dalykas buvo su juo išdiskutuotas iki smulkmenų per ilgesnį laiką”.

MALDA IR PAVEDIMAS DIEVUI

Tame pačiame "New Covenant" numeryje yra vieno šio žurnalo redaktoriaus Bert Ghezzi pasipasakojimas: "Aš ir mano žmona Marija turime 4 berniukus ir 3 mergaites tarp dviejų ir devyniolikos metų amžiaus. Keturi iš jų jau paaugliai. Tai suteikia mums nemažą susimąstymų. . . Dabar aš suprantu ir savo motiną daug geriau. Kai mano tėvas mirė, mūsų keturi dar neturėjo 12 metų, ir motina našlė mus išaugino viena. Norėčiau pridėti — ne be skausmo dozės. Vienas ryškiausių mano vaikystės prisiminimų yra vaizdas mano motinos, naktį atsiklaupusios prie lovos melstis. Tada nežinojau, kad aš ir manieji nuklydimai buvo viena jos ilgų maldų priežastis. Prieš pat motinos mirtį aš ją paklausiau, kaip ji viena pati galėjusi išauginti mūsų šeimą. Ji atsakė: 'Aš nė pati nežinau. Bet vieną dalyką vis ištikimai vykdžiau: visus su dideliu pasitikėjimu pavesdavau Viešpačiui, kad vestų ir jus, ir mane. Aš jus išauginau ne savo vienos išmanymu..”

Čia ryškiai iškelti du labai svarbūs tėvams dalykai: kasdieninė malda už vaikus ir jų pavedimas Dievui. Juk dangiškasis Tėvas juos myli dar labiau negu tėvai ir gali padaryti tai, ko tėvai negali. Tai reiškia taip pat norą, kad Dievas ugdytų juos pagal savo tėvišką valią ne kokiais turtingais ar visokių pasisėkimų turinčiais žmonėmis, bet savo vaikais, mylinčiais ir Dievą, ir žmones. Tai svarbu daryti ne tik tada, kai vaikai dar nedideli, bet ir tada, kai jau suaugę ar nuklydę, ar turintys jau savo šeimas.

Kai vaikas nuklysta, pamaldūs tėvai daug meldžiasi už jį. Dievas prašančių tėvų maldas paprastai išklauso, tačiau dažnai negreit ir kartais kitaip negu prašoma. Tėvai, nesulaukdami atsakymo į savo maldas, mano, kad jų maldos negeros, kad jie neturi reikiamo tikėjimo ir pasitikėjimo. Iš tikrųjų tai nereiškia tikėjimo stokos ar Dievo nepasitenkinimo dėl jų dejonų, skundų

ir priekaištų. Juk skaitome Šv. Rašte, kad skundėsi ir pranašai, pvz., Jeremijas (Raud 14,33) ir pats Viešpats Jėzus, melddamasis Alyvų darže. Dievas turi savo motyvus, jeigu ne tuoj išklauso, pvz., kad tėvai ar jų nuklydęs vaikas stipriau pergyventų Dievo gerumą ir gailestingumą, paūgėtų tikėjime, meilėje ir pan.

Kartais jau suaugusiame vaike yra tiek blogio ir maištavimo, kad atrodo, jog viršija Dievo tolerancijos ribas. Tačiau ir tada tėvai neturi nustoti melstis. Dievas dėl jų maldų ir savo tėviškumo gali panaudoti kurią nors progą ypatingai veikti į nuklydusią ir atšalusią žmogaus sielą. Žiūrėk, tas atsiliepia, gręžiasi ir susitaiko su Dievu bei žmonėmis. Tai Dievo tėviškumo ir žmogaus laisvos valios paslaptis. Pavyzdžių netrūksta.

Taigi, vaikams nuklydus, tėvai neturi pasilikti susirūpinę, apkartę ir su nuolatinio skausmo širdyje. Jie turi daryti visa, ką pajėgia, ir su dideliu pasitikėjimu maldauti už juos Dievą. Dievas anksčiau ar vėliau išklausys jų maldas.

Tikėjimas prasideda šitaip

Kun. Jonas

“Daugel kartų ir įvairiais būdais praityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o galiausiai šiomis dienomis jis prabilo į mus per Sūnų” (Žyd 1,1-2).

Mielieji Juozai ir Elenute,

Ar jau radote savo širdžiai aiškų atsakymą į mano iškeltą klausimą: "Kodėl jūs tikite?" ("Laiškai lietuviams", 1984 m. vasario mėn.). Galėjote ir nerasti. Kaip aiškiai atsakyti, jei nėra visiškai aišku, kas ir koks yra tikras tikėjimas? Tokio neaiškumo pasitaiko net save tikinčiais laikomų žmonių mintyse.

Begalvodamas, kaip geriau jums ir kitiems aiškiau išryškinti šitą problemą, radau keletą puslapių prof. dr. John Powell,

S.J., knygoje "A reason to live a reason to die". Jaučiuosi nesugebėsiąs nieko geresnio savo jums pateikti, todėl ši kartą perduodu jo mintis.

KAIP PRASIDEDA TIKĖJIMAS?

Tikėjimui pradžią duoda Dievas. Nuo savo pirmojo pokalbio su Adomu rojuje, vėliau su Abraomu, iki po šimtmečių įsikūnijusio Jėzaus Kristaus Dievas visada pirmas kreipėsi į žmones. Kaip skaitėte vasario mėn. numeryje, tikėjimo esmė yra ta, kad priimame už tiesą ką nors, ką kitas asmuo pasako, *pasitikėdami jo žodžio teisingumu*. Dabar, prieš imdami tyrinėti, ką Dievas žmonėms pirmas yra pasakęs, dar išsiaiškinkime, koku būdu Dievas susižino ar susisiečia su žmogumi.

Žmogus su šalia savęs esančiu pasauliu ir su žmonėmis susisiečia savo pojūčiais arba jausmėmis: regėjimu, girdėjimu, uosle, ragavimu ir palietimu. Tie kūniški pojūčiai arba jauslės šalia mūsų esantį pasaulį perduoda mūsų protui ir valiai. Tuo pasakome, kad žmogaus pažinimas prasideda medžiaginiais pojūčiais arba jutimo organais. Jei gu jų trūksta, žmogus negali susižinoti su išoriniu pasauliu. Su tuo faktu ir Dievas turi skaitytis, jei nori susisiekti su žmogumi. Štai kaip šv. Jonas stengiasi mums šią tiesą nušviesti:

"Kas buvo nuo pradžios, ką girdėjome ir savo akimis regėjome, ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, — tai rašome apie gyvenimo Žodį. Gyvenimas pasirodė, ir mes regėjome ir liudijame, ir skelbiame jums amžinąjį gyvenimą, kuris buvo pas Tėvą ir pasirodė mums. Ką matėme ir girdėjome, skelbiame ir jums, kad ir jūs turėtumėte bendravimą su mumis. O mūsų bendravimas yra su Tėvu ir su jo Sūnumi Jėzumi Kristumi, ir mes tai rašome, kad mūsų džiaugsmas būtų tobulas" (i Jn 1-4).

Visai žydų tautai drauge Dievas prabilo Sinajaus kalne, atkreipdamas dėmesį žaibais ir griaustiniais, o Mozei — liepsnojančiu krūmu. Savo buvimą pažadėtojon žemėn keliaujančiųjų tarpe Dievas liudijo dienos metu prieky einančiu debesies stulpu, o

naktį — tuo pačiu, tik švytinčiu stulpu. Aiškiais ir girdimais žodžiais žydams Dievas kalbėjo per pranašus. Taigi Dievas visada įsikišo žmonių istorijon koku nors žmogui prieinamu jausiniu būdu.

Dievo Sūnaus įsikūnijimas ir tapimas žmogumi atvėrė jam visai naujas galimybes santykiuoti su žmonėmis. Jis tapo kaip vienas iš mūsų. Gimė, kaip mes. Alko, troško, verkė, kaip mes. Valgė ir gėrė, kaip mes. Pasidavė neišvengiamai mirčiai, kaip mes. Taigi Jėzus, Dievo Sūnus, visais požiūriais buvo tikras žmogus, kaip mes, išskiriant nuodėmę. Jėzaus žmogyste Dievas kalbėjosi su mumis tikra mūsų kalba. Šitaip Dievas pasisakė, kas yra jis pats, pasakė, kas mes esame, kokia yra mūsų gyvenimo ir gyvenamojo pasaulio prasmė.

Apie save Dievas pasakė, kad jis yra meilė. "Kas nemyli, tas nepažįsta Dievo, nes Dievas yra meilė" (Jn 4,8). Dievas ne tik pats yra meilė, bet jis yra meilės bendruomenė: Tėvas, Sūnus ir Šv. Dvasia. Visi tie trys asmenys dalyvauja toje pačioje vienoje prigimtyje, jos laimės ekstazėje. Kiekviena tikra meilė yra dinamiška, neramuo-lė, trokštanti duoti pati save ir visa tai, ką ji turi geriausio. Taip ir Dievas meile skleidžia savo gyvenimą, savo gėrį, džiaugsmą ir savo meilę, sukurdamas mus, žmones, sudaryti žmonių bendriją, dalyvaujančią jo dieviškosios bendrijos gėryje, džiaugsmė, laimėje. Žmogaus ir viso pasaulio sukūrimą galima išsiaiškinti ir suprasti tik tokios save duodančios meilės šviesoje.

Dievas sukūrė žmogų, trokšdamas duoti save, savo begalinius gėrio, laimės ir meilės lobius, nes žmogus, jo paveikslas žemėje, tokią meilę gali suprasti, gali jos ilgtis ir siekti. Visa žmonijos istorija ir visi Dievo Tėvo, ir Sūnaus, ir Šv. Dvasios veiksmai žmonių istorijoje yra šito Dievo užmojo palaipsninis įsikūnijimas.

Dievas siekia sujungti žmoniją į meilės bendriją, į vieną meilės šeimą, būti naujo gyvenimo tėvas (dieviškai žmogiško gyvenimo!), adoptuoti žmones į savo dieviškąją šeimą, svarbesnę ir tikresnę už kraujo ryšiais kuriamas šeimas. Visa tai Dievas užsi-

mojo sukurti Jėzuje Kristuje, savo Sūnuje. Todėl Jėzus ir pasakė Nikodemui: "Dievas taip labai mylėjo pasaulį, kad davė savo vienintelį Sūnų, kad kiekvienas, kas tiki, nežūtų, o gautų amžinąjį gyvenimą. . . Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas" (Jn 3,16-17).

Bandykite žvilgtreti tokiomis tikėjimo akimis į šių laikų suskilusį pasaulį, į vieni kitiems svetimais tapusius žmones. Ar tada ne visi žmonės yra broliai, Dievo šeimos nariai? Nebelieka svetimų, užsieniečių, priešų. Aš esu už tave, tavo pusėje, ir tu esi už mane, mano pusėje, tai ko man besibijoti? Juk mes vienas kitam negresiam, negyvenam džiunglių įstatymais — "akis už akį, dantis už dantį". Mes turim naują įstatymą: "Mylėkite vienas kitą, kaip aš jus myliu".

Tai jau nebandykite išsisukinėdami sakyti: "Taip, taip, tai gražu, bet nepraktiška. Pasaulis yra bejausmis, šaltas, tokių dalykų nesupranta. Tai nerealus idealizmas".

Dievo žodis mums sako, jog taip neturi būti. Jei tik mes rimtai imame Dievo žodį, mes galime susikurti Kristaus šeimą, taikos pasaulį. Jei tik mes suburtume pasiryžėlių krikščionių branduolėlius, kiek gero būtų galima padaryti ta kryptimi. Tik pagalvokite, Juozai, Elenute! Prieš porą tūkstančių metų atsirado tarp žydų vienas mokytojas ir keliolika netašytų žvejelių vyrų, kuriuos ištikdavo panika, bet kokiai audrai ežere sukylant. Tuo aš pasakau, kad naują, dieviškos meilės valdomą pasaulį ne mes savo jėgomis sukursime, bet su mumis bus tas Visagalis, o su juo yra mūsų dauguma. Tada nebus jokios kitos didesnės jėgos sukliudyti dieviškai meilei sklisti. Tai liudija ir mūsų kaliniai bei tremtiniai Sibire!

Kai apaštalas Paulius suprato tą tiesą, tai jį tiesiog pribloškė. Jis rašė: "Juk jūs visi esate Dievo vaikai, tikėdami Jėzų Kristų! Ir visi, kurie esate pakrikštyti Kristuje, apsivilkote Kristumi. Nebėra nei žydo, nei graiko, nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters, visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje" (Gal 3,26-27).

Dievo planą sujungti visus žmones tal-kon ir harmonijon Jėzuje Kristuje Paulius vadina "misterija", t.y. paslaptimi. Tas planas buvęs, anot Pauliaus, paslėptas Dieve visą amžinybę ir apreikštas dabar Jėzuje Kristuje ir turįs būti įgyvendintas Bažnyčioje. Krikščionims efeziečiams jis rašo, kad, jau prieš sukurdamas pasaulį, Dievas išsirinko mus būti jo Kristuje. Dėl tos meilės Dievas ryžosi per Jėzų Kristų laimėti mus sau sūnumis. Tai, ką jis nusprendė, tai ir padarė, apreikšdamas mums savo slaptąjį planą, kurį jis įgyvendins, tinkamam laikui atėjus, suburdamas visus kūrinius, viską, danguje ir žemėje, ir Kristus bus to sambūrio galva (plg. Ef 1).

Kalbėdami "Tėve mūsų", kaip tik ir prašome, sakydami: "Teateinie tavo karalystė" arba žmonių vienybė Kristuje. Tą pačią mintį išdėsto Jonas pirmajame savo Evangelijos skyriuje: "Tiems, kurie Kristų priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais" (Jn 1,12).

Va, Juozai, Elenute, ką pats Dievas pasakė apie save. Žmonių meilės bendrija dalyvauja dieviškosios meilės gyvenimo bendrijoje ir tuo būdu visi žmonės tampa broliais. Ir paskutinėje maldoje prieš mirdamas Jėzus meldėsi: "Meldžiu ir už tuos, kurie per jų žodį mane įtikės: tegul visi bus viena! Kaip tu, Tėve, manyje ir aš tavyje, tegul ir jie bus viena mumyse, kad pasaulis įtikėtų, jog tu esi mane siuntęs. Ir tą šlovę, kurią esi man suteikęs, aš perdaviau jiems, kad jie būtų viena, kaip mes esame viena: aš juose ir tu manyje, kad jie pasiektų tobulą vienybę ir pasaulis pažintų, kad tu esi mane siuntęs ir juos myli taip, kaip mane mylėjai" (Jn 17,20-23).

Tepakanka to, Juozai, Elenute, pavaizduoti, kaip Dievas pirmas prabylo į žmones ir ką jis sako apie save ir apie mus, žmones, kaip jo paties vaikus, ir kad esame šaukiami kurti harmoningą, taikų, mylintį pasaulį. Esame Dievo šeima, ir mūsų darbas yra imtis tikros meilės revoliucijos. "Mylėkite vienas kitą, kaip aš jus mylėjau" spaudžia Jėzus. Nuo mūsų, nuo jūsų, Juozai, Elenute, priklauso, ar ta dieviškos meilės karalys-

tė įsiviešpataus bent jūsų širdyse ir kasdieniniame gyvenime.

Jeigu aš tikiu, kad Dievas yra tiesa ir nepučia į akis dūmų, tai tada jo žodis nėra tik filosofuoti, gražbyliauti, svajones regėti, bet jis turi tapti mano gyvenimo tikrove. Pagal jį aš turiu tvarkyti savo gyvenimo idealus, užsiėmimus ir svajones. Negaliu laukti Dievo karalystės kitame gyvenime. Jei mūsų tikėjimas žadėtų mums tik busimojo gyvenimo pyragus, tai jis būtų bevertis kasdieniniam gyvenimui, šeimų, tautų ir valstybių santykiams. Kai jo žodžio šiandien nepaisoma, tai ir turime tokį baisų chaosą, žiaurumus, nesibaigiančius karus, vergijas, išnaudojimus, kraujo liejimus ne tik frontuose, bet ir gimdymų kambariuose. Dievo žodis yra galingas iššūkis šiam mūsų pasauliui, jums ir man, ir kiekvienam žmogui. Jis mums parodo, kas šiame gyvenime yra svarbu ir kas nesvarbu.

Mums nepatinka prisipažinti, jog esame iliuzijas mėgstą sutvėrimai. Esame linkę sujausti svarbius dalykus su nesvarbiais, savo energiją eikvoti niekniekiams ir likti bejausmiai mūsų žmogiškąją pasaulinę šeimą kamuojančioms tragedijoms. Dievo žodis šaukia gyventi tikrove! Šaukia išeiti iš savo ankšto savimylės kiauto, iš to pasaulėlio, kurio visi gyventojai yra vienas vienintelis as.

Aišku, Dievo žodis ne tiems, kurie ieško ramių, taikių kompromisų, kai visi sutinka nieko netikėti. Dievo žodis yra kūrybingiems, stipruoliams, kurie svajoja apie neįmanomas įgyvendinti svajones ir veržiasi į nepasiekiamus žvaigždynus, į naują pasaulį, kurio žmonės sudarys vieną meilės šeimą. Jėzus, suasmenintoji dieviškoji meilė, šaukia mus iš savimylės tironijos į broliškumo laisvę dabar, šiame pasaulyje.

Ta yra mums Dievo duodama tikėjimo pradžia. Jei tokį Dievo žodį priimu už tiesą ir stengiuosi pagal jį tvarkyti savo gyvenimą, tai pradedu tikėti. Jei nepriimu — netikiu. Bet žmonija Dievo kaltinti negalės, kad jis kažkur slapstėsi ir jai nieko nesakė. Jis jau seniai seniai ėmėsi iniciatyvos.

Vėžys, širdis, meilė, gydytojas, ligoninė ir... antroji vienvietė (II)

Vytautas Kasniūnas

Svečių nuotaika buvo pakili. Vyrų veidai, įkaitę nuo stipresnių gėrimų, moterų — nuo dažų ir komplimentų. Išsiskirstę iš valgomojo kambario mažais būreliais, jungėsi į didesnius. Kiekvienas iš jų turėjo savo vadovus. Buvo lengva žinoti, kokia tema kokiame susigrupavime bus kalbama. Kur buvo Nina, ten susispietė didžiausias būrys.

— Jūs turėtumėte parašyti knygą, — pasakė Ninai kunigas Juozas, atsisėdęs šalia gydytojo.

— Jei ištaisysite mano kalbą, galėčiau bandyti, — juokėsi Nina.

— Ji gimnazijoje buvo geriausia mokinė, — įsiterpė Ninos klasės draugė, — rašė eiles, noveles, ir aš esu tikra, kad yra parašiusi savo išgyvenimų knygą.

Svečiams besikalbant, šeimininkas atnešė likerio, konjako ir siūlė svečiams.

— Kad ir tu nemoki vaišinti svečių, — apibarė Jonaitienė. — Įpilk, paduok ir tada paprašyk.

— Ką gi, bijai, kad svečiai nekartotų joniškiečių pasakymo: "Visko buvo, visko buvo, per daug buvo, bet to prašymo taip ir nebuvo — taip nevalgę ir negėrę namo nuklampojom", — juokavo Kazėnienė.

— Su tais prašymais tai tikra bėda, skundėsi kunigas, — reikėtų išmesti iš galvos visus tuos prašymus ir duoti svečiams laisvės.

— Nėra jau taip lengva papročius keisti, — įsiterpė gydytojas. — Lietuviai labai vaišingi, nuoširdūs. Mano tėvai dzūkai. Tėvas glostydamas vaišina, prašo, ragina, o motina pabučiuodama gatava svečiui maistą į burną įdėti. Kartais prašydama ji ir savo sukurtą dainų padainuoja.

Mums besiginčijant apie vaišingumą, prašymą, šeimininkas pripildė stikliukus ir kvietė išgerti už kanadietę viešnią Niną, iš toliausiai atvykusią. Sudaužęs su ja stikliu-

kais paprašė, kad tėtų savo įdomų pasakojimą. O kas nori šokti, paprašė į apatinį kambarį. Sakė, tuoj muziką įjungsiąs.

Tai išgirdusi Paštukaitienė, anksčiau prieštaračius tokioms kalboms, susirado vietą atsistoti netoli Ninos ir paklausė:

— Ar jūs, ponio Nina, pažinojote Papievių? Juk tai baisi šeimos tragedija. Taip staiga ir netikėtai mirė vyras, paskui žmona. Ir amžiumi, kiek žinau, neseni, prašokę šešiasdešimtmetį.

— Pažinojau labai gerai, tai mano artimi draugai. Papievis mokėsi su mano vyru,

— atsakė Nina.

— Jis mirė širdies liga?

— Neklausė gydytojų, nedarė širdies operacijos, tad po antros atakos mirė. Jis buvo 63 metų amžiaus, galėjo išeiti į pensiją, bet buvo apsisprendęs laukti pilnos pensijos. Jis, būdamas architektas, dirbo Amerikoje ir Kanadoje. Be valstybinės pensijos, būtų gavęs ir iš kompanijos. Kiek jis pinigų turėjo, kas gi žino, bet buvo prisi-pirkęs daug namų, nuosavybių ir ūkių. Vienus pirkdavo, kitus parduodavo.

— Sako, kad piniginiuose reikaluose buvęs labai kietas. Mokėjo taupyti.

— Labai kietas, per daug kietas. To jis nesigindavo. Sakydavo, kad reikia taupyti senatvei, juodai dienai. Vis pasiguosdavo, kad savo duoklę atiduos labdarai ir kitiems lietuviškiems reikalams vėliau, kai išeis į pensiją. Tada, sakydavo, apskaičiuosiu, kiek man reikia pragyvenimui, o kitus išdalinsiu, išmėtysiu į kairę ir dešinę.

— Tokie pinigų nemėto, — įsiterpė Kazėnas. — Jie jaučiasi laimingi, kai sutaupo, kai pavyksta išsisukti iš prašomos aukos, kai pigiai nuperka ir brangiai parduoda. Nesigėdi apgauti net geriausių draugų. Jie — pinigų vergai.

— Grįžkim prie Papievio, — pertraukė Paštukaitienė, — negi dėl pinigų nedarė širdies operacijos?

— Taip, dėl pinigų. Jis buvo smulkiai apskaičiavęs, kiek turės sumokėti gydytojams, ligoninei, kiek gaus iš apdraudos. Ta suma, kurią jis būtų turėjęs sumokėti iš savo kišenės, jį gąsdindavo. Jis pats gydėsi

visokiais vitaminais, eidavo į biblioteką skaityti medicinos knygų, žurnalų. Vis laukė, tikėjosi, kad greitai bus išrasti nauji vaistai, ir jis pigiai išsigydys.

— Ar jis rūpinosi savimi, prisižiūrėjo?

— Ir dar kaip! Ir dar kaip! Kur tik buvo sunkesni darbai, žmonai atiduodavo. O pats vis skųsdavosi, kad šoną skauda, kojos tinsta, išsigalvodavo visokių negalių. Jo širdies liga buvo paveldėta. Jei būtų gydytojų paklausęs, padaręs širdies operaciją, galėjo dar ilgai gyventi.

— Ar jis mirė staiga?

— Naujųjų metų išvakarėse. Buvo labai audringa ir šalta diena. Žmona norėjo eiti į Naujųjų metų sutikimą, o jis ne. Jis atkalbėjo ją, nenorėjo net eiti pas kaimynus, gyvenančius už poros kvartalų, nes reikėjo nusinešti dalį maisto ir gėrimų. Mat, žiemos audrai ištikus, kaimynai sutarė suruošti sudėtinę vakaronę. Pradėjo jiedu ginčytis. Žmona pyktelėjusi pasigriebė laikraštį ir atsistėjo minkštasuolyje, o jis, stovėdamas prie lango ir žiūrėdamas į siaučiančią audrą, tikino ją, kaip gera būti šiltame kambaryje, kaip neišmintinga leisti pinigus Naujųjų metų išvakarėse — kas juos leidžia ši vakarą, tas nieko nesutaupys, o viską išleis ir ateinančiais metais. .. Tai buvo jo pasakyti paskutiniai žodžiai... Po to staiga suklykė ir, kakta atsimušęs į lango stiklą, sukniubo. . . Atvažiavusi pirmoji pagalba rado jį jau mirusį.

— Įdomu, ar buvo sudaręs testamentą?

— Kur tau! — Nina pakėlė balso toną.

— Namų karas vykdavo, jei žmona užsimindavo, kad reikia eiti pas advokatą ir surašyti testamentą. "Tau tik ir rūpi pinigus mėtyti, — sakydavo, — tu tik ir lauki, kad aš palikčiau testamentą ir greičiau mirčiau, kad galėtum už kito ištekėti!"

— Tai ji turėjo bėdos, vyrui mirus?

— Ir dar kaip! Žinoma, su advokatų pagalba sutvarkė, bet ir pinigų daug išleido.

— Keistas kai kurių įsitikinimas, kad, jeigu sudarysi testamentą, tai greičiau mirsi, — įsiterpė Jonaitienė.

— Kaip tik atvirkščiai. Staiga, netikė-

tai daugiau miršta tų, kurie neturi testamentų. Tokia statistika.

— Ar Papievienė taip pat buvo taupi?

— Taip, ji buvo taupi, kai kur net šykšti, kaip ir vyras. Bet ji mėgo socialinį, visuomeninį gyvenimą, mėgo draugauti su žymesniais žmonėmis. Draugijoje buvo įdomi, maloni, mėgo daug kalbėti.

— Juk ji mirė vėžiu ir labai greitai?

— Ligoninėje buvo keturias savaites.

— Darė operaciją?

— Po vyro mirties, draugų pakviesta, ji rengėsi važiuoti į Jamaiką. Keletą dienų prieš kelionę ji pasijuto karščiuojanti. Manė, kad serga sloga ir, bijodama, kad neužkrėstų draugų šeimos, nutarė nueiti pas gydytoją. Nuėjo ir namo daugiau negrįžo.

— Kur rado vėžį?

— Kaip įprasta sakyti — atidarė ir uždarė. Visi viduriai buvo vėžio apimti. Gydytojai pasakė, kad beviltiška.

— Ar ji žinojo, kad turi vėžį? Kad ilgai negyvens?

— Gydytojas viską pasakė.

— Kaip ji visa tai priėmė?

— Laikėsi gana ramiai. Pasakė, kaip turi būti laidojama. Susisiekė su dukra ir sūnumi. Sūnus atvažiavo ir ją slaugė. Duktė paskambindavo telefonu ir, sužinojusi, kokioje padėtyje motina yra, pirmiausia susirado advokatą, kad rūpintųsi jos palikimu. Neatvyko nė į laidotuves, nes esą vaikas sirgęs. Iš tikrųjų nebuvo išsipagiriojusi nuo narkotikų ir degtinės.

— Nepasisekė jiems su vaikais.

— Papievis vaikais nesirūpino, skundėsi, kad laiko neturįs, o be to — tai moterų darbas. Taip jis sakydavo. Ji vaikais rūpinosi, juos mylėjo. Ji veždavo juos į lietuviškas mokyklas, kursus, stovyklas, pati daug dirbo keliose organizacijose. Bet vaikai jos pėdomis nepasekė. Mergaitė buvo išbėgusi iš namų, dar būdama gimnazijoje. Kai studijavo universitete, namie retai pasirodydavo. Šiek tiek bendravo su lietuviais. Kai baigė studijas, laikraščiai spausdino jos nuotraukas, aprašymus. Mergaitė buvo labai graži. Motinos svajonė, kad ištektų už lie-

tuvio, neišsipildė. Taip ji ir dingo tarp San Francisco narkomanų.

— O sūnus?

— Jis baigė architektūrą, iškilo į garsenybes, su lietuviais nebendrauja, nutraukė su jais bet kokius ryšius ir dingo kairiųjų viešpatystėje. Net ir karieji liberalai sako, kad jis kažkur paklydęs. Motiną palaidojo gana taupiai, nors Papievių draugai tvirtina, kad vaikų pasmaguriavimui teko apie milijonas dolerių.

— Ką ji pasakodavo apie savo gyvenimą?

— Gailėjosi, kad labai sunkiai ir daug dirbo, taupė ir neturėjo ramaus gyvenimo. "Kaip juodas jautis dirbau, — skundėsi, — grįžusi iš darbo, dirbusi antvalandžius, skubėdavau namų ruošai, kiemo ir daržo darbams. Nesigailiu dirbusi visuomeninį darbą. Tai buvo tikra mano gyvenimo atgaiva. Mylėjau žmones, jaunimą, norėjau jiems padėti. Džiaugiausi pasiektais laimėjimais. Neturėjau laiko pasirūpinti savo sveikata, nors niekados nesirgau, operacijų neturėjau. O kai vyras susirgo, rūpinausi juo".

— Ar ji taip ir nesiskundė savo sveikata?

— Maždaug prieš metus ar daugiau ji pradėjo kristi svoris. Tuo ji ir pasiskųsdavo. Bet kai moterų tarpe nuolatinis rūpestis dieta ir kaip numesti svorį, atsikratyti lašinių, tai niekas nekreipė dėmesio į jos nuogastavimus. Tą jos nusiskundimą priimdavo džiaugsmingai, su pagyrimais. Žiūrėk — ji valgo, nieko nesisaugo, o svoris nekyla! Tai ko moteriai begalima daugiau norėti?

— O jei būtų kasmet tikrinusis sveikatą arba, svoriui krentant, būtų aplankiusi gydytoją, gyventų ir šiandien, — įsiterpė gydytojas.

— Ar ją dar gydė, kai rado, kad vėžys išsiplėtęs?

— Gydė.

— Ar verta, daktare, tokį ligonį gydyti? — paklausė Kazėnienė.

Gydytojui rengiantis atsakyti į šį klausimą, šeimnininkė paprašė svečius persikelti į valgomąjį naktiepiečių.

(Tęsinys kitame numeryje)

Į ką kreipti dėmesį, renkantis profesiją ar pašaukimą?

(Jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

Živilė Jūraitė-Selmienė

— Kas tu, vaikeli, būsi, kai užaugs? — klausia tėvai šypsodamiesi ketverių metu pipiriuką.

— Aš būsiu gyvulių daktaras, — atsako Dainiukas, — išgydysiu visus sergančius meškiukus, šuniukus ir kатыtes.

— O tu, Indrele? — atsisuka jie į trejų metų dukrelės pusę, kuri dabinas, žiūrėdama į veidroduką.

— Aš šoksiu baletą, — pasiryžusiu balsu taria mergytė.

Aišku, kad dar šimtą kartų šie vaikučiai pakeis savo nuomonę, bet vis tiek jau tokiems mažiems prasideda rūpinimasis savo busimąja profesija ar pašaukimu.

Kai kuriems žmonėms šis pasirinkimas būna gana lengvas, nes jau nuo vaikystės pasižymi kokiais nors talentais, ypač meno srityje. Viena žinoma lietuvių skulptorė pasakojo, kad, dar būdama maža, iš molio prilipdydavo visokiausių gyvuliukų, žmoniukų, namelių ir pilių. Jos tėvelis, stebėdamas tuos kūrinius, palinguodavo galva, tardamas:

— Tikrai neabejoju, Dievas mūsų mažytę apdovanojo skulptorės gabumais.

Geriausia mano jaunystės draugė Liucija nuo pat jaunystės pasižymėjo dailės srityje. Atsimenu, kaip ji praleisdavo kiekvieną savo laisvą valandėlę, piešdama arba skaitydama knygas apie garsiųjų dailininkų gyvenimą.

Dažniausiai žymūs rašytojai išauga iš tų vaikų, kurie jau pradžios mokyklos suole pasireiškia rašybos ir skaitymo pamokose, nuo mažens brangindami spausdintą žodį. Bet neužtenka tik turėti prigimtą talentą, reikia lavintis, tobulinti savo prigimtus gabumus per visą gyvenimą, kad jie neimtų atrofuoti.

Deja, ne visiems taip aiškiai nubrėžtas kelias. Dainiukui ir Indrelei kol kas lengva nutarti, kuo jie bus, nes jų ratelis yra dar siauras, mažai jie žino, kokių yra galimybių. Tačiau, kai jie subręs, tapdami šauniais jaunuoliais, jausis, lyg besiruošią įkelti koją į labirintą — tiek idėjų jų galvose, tokia galybė svajonių ir fantazijų suksis jų vaizduotėje.

Kai vaikai pasiekia paauglio amžių, dar ne labai įsivaizduoja, ką iš tikrųjų reiškia dirbti vienoje ar kitoje srityje. Kai kurias profesijas, pavyzdžiui, daktaro ar teisėjo, idealizuoja arba susidaro nerealų tos profesijos stereotipą savo sąmonėje. Užtat yra svarbu konkrečiai supažindinti jaunuolius su įvairiomis profesijomis, kad neatsivertų jiems akys per vėlai, kai jau daug metų bus pašventę nepalankiame kelyje.

Kiek mokytojų man teko sutikti, nemokančių ar nemėgstančių mokytojauti! Reikia turėti mintyje, kad geriau pavėluotai save suprasti ir nukreipti pastangas į derlingesnę dirvą, negu visą amžių būti pusėtinu ir nelaimingu žmogum.

Kai darbas ne prie širdies, tai įklimpsti į stagnaciją arba regresuoti, nes nėra nuotikos dirbti. Antra vertus, tinkamai išsirinkus užsiėmimą, žmogus tobulinasi. Dėl to, galvojant apie savo ateitį, neužtenka tik norų patenkinti savo tėvus, kurie turėtų laikytis nuošaliau, kai ateina laikas vaikui apsispręsti. Tai rinkis, kam tinki, remdamasis savo intuicija, būdu, pomėgiais ir užsiėmimais. Praktiškumas ne pirmoje vietoje, nes, kas gerai atliekama, netiesioginiu būdu pasidaro naudinga.

Ar kiekvienas žmogus paskirtas tik vienai sričiai? Ne. Yra daug galimybių, kasdien atsiranda naujos sritys, keičiantis gyvenimo reikalavimams. Užtat ir nereikia

bijoti keisti vieną karjerą į kitą. Žymus dabartinis psichologas B.P. Skinneris pradžioje studijavo literatūrą, tikėdamasis tapti rašytoju. Jis rašo ir iki šios dienos, tik ne romanus, o psichologijos mokslo veikalus.

Neįmanoma "per daug" arba "netinkamo" mokslo įsigyti. Visuomet galima rasti būdą vienaip ar kitaip panaudoti kalbų mokėjimą, bet kurios srities patyrimą ir išmintį. Kartais žmogaus talentas mokslui, kūrybai arba pasiaukojimas žmonijai atsiskleidžia tik tada, kai jau pasiektas vidutinis ar net vyresnis amžius. Tai ne "iškritimas iš dangaus", bet visada buvęs, tik neišvystytas potencialas.

O kaip su pašaukimais? Čia vėl reikia gerai save stebėti, nes atsakymą gali duoti tik žmogaus vidujinis nusistatymas. Jeigu ketini eiti į dvasinių luomą, turi trokšti padėti tavo artimui, būti pilnas idealizmo ir pasiaukojimo, turi jaustis, kad tikėjimas užima svarbiausią vietą tavo gyvenime.

Vienas lietuvis kunigas Brazilijoje, prisimindamas savo jaunystės dienas, pasisakė, kad dažnai skaitydavo knygą apie šv. Joną Bosco, kuris tapo jo pavyzdžiu. Jis svajoto pasidaryti kunigu. Jo svajonės išsipildė.

Augdamas gausioje ir vargingoje šeimoje, neturėjo jokio kampučio ramiam mąstymui ir maldai, kol sugalvojo palįsti po stalą, uždengtu ilga staltiese, ir ten melsitį!

Šis pavyzdys rodo, kad reikia ramios vietos ir laiko pabūti vienam, kad galėtum susikaupti ir pagaltoti. Deja, mūsų laikais mažai kas vertina kontempliaciją, kurios reikšmė labai didelė, sprendžiant savo ateitį.

Tad, renkantis profesiją ar pašaukimą, reikia kreipti dėmesį į vidaus balsą. Pabūk vienas, pamąstyk — gal surasi atsakymą. O jei ne, tai susipažink kiek tik gali, su tuo, kas tave traukia, pasikalbėk su vyresnio amžiaus žmonėmis, dirbančiais toje srityje, kuri tave domina, prašyk jų patarimo ir vėl grįžk į save patį, paskirk tam tikslui daugiau laiko. Taip elgdamasis, turėtum rasti atsakymą!

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

PAVEIKSLAI VILNIAUS GALERIJOJE

Vilniaus paveikslų galerija — vienas svarbiausių Lietuvos kultūros centrų. Joje visuomet daug lankytojų. Čia yra ne tik lietuvių dailininkų darbų, bet ir praėjusių šimtmečių italų, flamandų, prancūzų ir vokiečių tapytų paveikslų.

Galerijoje yra didžiulė drobė, ant kurios nutapyta legenda apie pabėgusio iš Sodomos Loto su dukterimis gyvenimas. Ant etiketės paveiklo pažymėtas autorius — austrų dailininkas Johanas Francas Michaelis Rotmageris (1660-1730). Tačiau tokio dailininko nei austrų, nei pasaulinė meno istorija nežino. Žmonės, darydami užrašą, tikriausiai galvojo apie Johaną Francą Michaelį Rotmajerį (1654-1730). Tikrasis paveiklo autorius yra ir ne J.F.M. Rotmageris, o vokiečių tapytojas Johanas Karlas Lotas (1632-1698), J.F.M. Rotmajerio mokytojas. Didelis mokytojo ir mokinio braižų panašumas buvo pagrindas įsivelti priskiriamai klaidai. J.K. Lotas savo kūryboje labai mėgo "Loto ir dukterų" siužetą. Šia tema jis yra nutapęs per 20 paveikslų. Paveikslai yra Vienos, Drezdeno, Genujos, Florencijos ir kitose galerijose. Vilniaus paveikslų galerijos kūrinys yra vienas brandžiausių. Spėjama, kad jis nutapytas paskutiniame 17 a. dešimtmetyje.

Galerijoje yra keletas nuotaikingų senųjų meistrų peizažų. Vienas jų — "Kalnuotas Italijos peizažas su upe" — pateikiamas kaip nežinomo 17 a. prancūzų dailininko kūrinys. Tikrinant autorystę, buvo nu-

statyta, kad kūrinių nutapė italų dailininkas M. Sardis (1711-1733), gyvenęs ir dirbęs Romoje. Gretinant Vilniaus paveikslą su Romoje ir Torine esančiais M. Sardžio peizažais, sutampančiais nuotaika, detalėmis, net dydžiu, "Kalnuoto Italijos peizažo" autorystė yra pagrįsta. Jo kūriniai reti ir jo darbo suradimas Lietuvoje — reikšmingos menotyros tvirtai nustatytas dalykas.

"Draugija pajūryje" peizažas priskiriamas G. Gisolfi (1623-1687). Peizažas įdomus, jame akivaizdi Neapolio dailininko Salvatore Roso (1615-1675) įtaka. G. Gisolfi buvo S. Roso mokinys. Paveikslų galerijoje kabo ir pačiam S. Roso priskiriamas paveikslas "Šv. Povilas atsiskyrėlis". Savo spalvingumu ir drąsiu kompoziciniu sumanymu kūrinys primena Neapolio dailininkų kūrybinę dvasią. Gilinantis į paveikslo spalvinių santykių darną, paveikslas išslysta iš Neapolio ir net iš Italijos meno mokyklos rėmų. Šio paveikslo autorius yra ispanų tapytojas Diegas Polas (1619-1655).

Galerijoje kabo paveikslas "Kristus ir apaštalas Tomas". Paveikslas priskiriamas nežinomam 17 a. Neapolio meno mokyklos dailininkui. Ieškant panašumų dailininkų kūryboje, buvo aptikta daug panašių kūrinių, artimų Vilniaus paveiksliui. Buvo išaiškintas ir autorius — tai Neapolio dailininkas G. Do (1604-1654).

Kitas darbas "Kristaus dėjimas į karstą" neturėjo autoriaus. Buvo priskiriamas Venecijos mokyklai. Parmos tapytojas S. Badaloci (1585-1647) yra nutapęs keletą "dėjimo į karstą" darbų, kuriems charakteringa pagrindinių figūrų pasikartojimas, apšvietimas ir t.t. Vilniaus galerijoje esantis paveikslas priskiriamas šiam tapytojui.

Galerijoje yra didelio formato paveikslas "Išmaldos dalijimas". Įdomus, sudėtingas kūrinys. Sakoma, kad tai nežinomo 17 a. italų dailininko darbas. Šio pasakymo šiandieniniam žiūrovui nepakanka. Tyrinėjimais įrodyta, kad tai kopija pagal Parmos meno mokyklos dailininko B. Skedoni (1578-1615) paveikslą. B. Skedoni yra nutapęs keletą tokios kompozicijos variantų, besiskiriančių tarpusavy tik dydžiu ir kai

kuriomis mažmenomis. Vilniaus galerijos paveikslas — vienas iš paskutinių dailininko šia tema darbų, esančių Neapolio pinakotekoje, kopija.

Paveikslų galerijoje kabo 17 a. nežinomo italų dailininko paveikslas "Jaunuolio nubaudimas". Neseniai paaiškėjo, kad šio paveikslo autorius yra italų dailininkas N. Renieri (1590-1667).

Vilniaus paveikslų galerijoje dar yra keli italų dailininkų sukurti madonų paveikslai. Vienas iš gražiausių — "Madona sopulingoji". Paveikslas nutapytas Romos mokyklos dailininko G. B. Salvi. Šis paveikslas yra pakeitęs kelis autorius. Greta paveikslo kabo panašaus dydžio darbas, vaizduojantis madoną su miegančiu kūdikiu. Jis laikomas 17 a. nežinomo meistro kūriniu. Šiandien išaiškinta, kad paveikslas nutapytas dailininko Angelo Masaroci (1691-1758). Paveikslas yra kopija iš Romos Luko meno akademijos.

Savo meistriškumu ne vieną Paveikslų galerijos lankytoją sudomina nedidukas paveikslas—"Marija ir šventas Domininkas". Jo autoriumi laikomas Neapolio dailininkas F. Solimeno (1657-1747). Deja, šis paveikslas yra ne F. Solimeno darbas. Jį nutapė Romos mokyklos dailininkas G. B. Gauli (1639-1709). Artimas savo dydžiu paveikslas "Šv. Trejybė ir Ignacas Lojolą", iki šiol buvęs nežinomo 17 a. Neapolio dailininko kūrinys. Šiandien šis paveikslas priskiriamas Romos mokyklos dailininkui G. Paserio.

Gražiai galeriją praturtina keletas mūsų scenų.

Paveikslų priskyrimo kortelėse daug netikslumų, ne tik apibrėžiant meno mokyklas, bet ir nurodant dailininkus bei jų gyvenimo datas. Čia apžvelgta tik dalis Vilniaus paveikslų galerijos kūrinių, reikalingų jų priklausymui pataisymų.

MŪSŲ ŽYMIŲJŲ ŽMONIŲ TESTAMENTAI IR PALIKIMAI

"Pergalėje", literatūros, meno ir kritikos žurnale, Aleksandras Žirgulyš pateikia du mūsų literatūros klasikų testamentus:

Juozo Tumo-Vaižganto ir Vinco Mykolaičio-Putino. Tumo-Vaižganto testamentas jau buvo išspausdintas A. Merkelio paruoštoje ir 1934 metais išleistoje monografijoje "Juozas Tumas-Vaižgantas". V. Mykolaičio

- Putino testamentas pirmiau niekur nebuvo spausdintas, todėl manome, kad "Laiškų lietuviams" skaitytojams bus įdomu su juo susipažinti. "Pergalėje" taip rašoma: "Kitas skaitytojų dėmesiui siūlomas testamentas yra V. Mykolaičio-Putino. V. Mykolaitis prieš karą yra buvęs Lietuvių rašytojų vicepirmininku ir pirmininku. Gana stropiai dalyvavo lietuvių rašytojų veikime ir renginiuose. Po karo ilgokai buvo Lietuvos rašytojų draugijos valdybos narys. V. Mykolaičio-Putino testamentas skelbiamas pirmą kartą. Yra įdomus vieno žymiausių Lietuvos rašytojų paskutinės valios pareiškimas.

Mano testamentas. Aš, žemiau pasirašęs Vincas Mykolaitis-Putinas, Juozo sūnus, turėdamas pilną protą ir reikalų nusimanymą, rašau šį testamentą:

1. Mūrinį dviejų aukštų namą Kaune, Vaižganto g. No. 36, palieku savo žmonai Emilijai Mykolaitienei-Kvedaraitei, Longino. Ji į to namo statybą yra įdėjusi daug savo lėšų ir triūso. Pageidauju, kad to namo pirmojo aukšto kambariuose būtų įrengtas mano memorialinis muziejus, kur būtų sudėtas mano literatūrinis palikimas — knygos, rankraščiai, laiškai, nuotraukos ir kita panašaus pobūdžio medžiaga. Noriu, kad mano žmona savo ruožtu tą namą pavestų Lietuvių rašytojų sąjungai ar panašiai organizacijai, kuri jame išlaikytų mano memorialinį muziejų ir patalpą gyventi to muziejaus prižiūrėtojai.

2. Savo teises į medinį namą Kačerginėje, Janonio g. No. 5c, perleidžiu taip pat savo žmonai Emilijai Mykolaitienei. Tas namas pastatytas mano lėšomis, bet užrašytas dokumentuose Eugenijai Stanevičienei - Kvedaraitei, Longino, kuri yra įsipareigojusi grąžinti mums statybai išleistą sumą, penkis tūkstančius rublių. Teisę į tą sumą ir namo nuosavybės galutinį sutvarkymą perleidžiu savo žmonai Emilijai Mykolaitienei.

3. Teisę į savo raštus, jų leidimą ir honorarus, pavedu savo žmonai Emilijai Mykolaitienei. Pageidauju, kad honorarų grynų sumos, atskaičius mokesčius trisdešimt nuošimčių, būtų paskirta mano giminėms. Kuriems ir kiek išmokėti, nuspręs pagal reikalą šio testamento vykdytoja Emilija Mykolaitienė.

4. Savo santaupas Taupomosiose kasose — Vilniaus kasos No. 6763 ir Kauno kasos No. 6762, palieku savo žmonai Emilijai Mykolaitienei.

5. Visą kitą savo judomąjį turtą, šiame testamente anksčiau nesuminėtą, pavedu taip pat savo žmonai Emilijai Mykolaitienei.

Reiškiu pagarbą visiems padėjusiems man žengti vingiuotu mano gyvenimo keliu, ypač savo žmonai Emilijai Mykolaitienei už jos pastangas sudaryti man tinkamas darbo sąlygas ir už rūpestingą slaugymą ligoje. Taip pat nuoširdžiai atsiprašau už savo gyvenimo klaidas ir padarytus nemalonumus. Kačerginė, 1964 m. spalio 9 d.

E. Mykolaitienė, vykdydama V. Mykolaičio-Putino žodžius, galėjo laiku reikalą sutvarkyti testamentiškai. Deja, po rašytojo mirties šį dalyką ji paliko savieigai. E. Mykolaitienė mirė 1983 m. rugpjūčio mėnesį, testamento nėra parašiusi, ir rašytojo valia pavesti minėtąjį namą Rašytojų sąjungai liko neįvykdyta.

Mūsų visuomenėje netrūksta žavių memorialinių nusistatymų ir žygių, einančių iš širdies, ne iš įstatymo raidės. Be jokio testamento, vien savo širdinga iniciatyva S. Gruodienė, kompozitoriaus J. Gruodžio (1854-1948) žmona, po vyro mirties stengėsi kiek galėdama išlaikyti muziko darbo kambarįje tokią tvarką ir atmosferą, kokios būta jam gyvam esant. Tinkamu laiku dalį rašytinio palikimo, gaidas, korespondenciją ir ikonografinę medžiagą atidavė archyvinėms, muziejinėms įstaigoms. Dar prie vyro gyvos galvos užrašinėjo jo atsiminimus. Šiemet skaitytojai susilauks įdomios memuarų knygos. Pagaliau prieš kurią laiką kompozitoriaus našlė J. Gruodžio namą perdavė valstybei, pasiprašiusi už tai komunalinio

buto. Dažnai artimo žmogaus garbei išsižadama tokių vertybių, už kurias būtų galima paimti didelę sumą pinigų”.

VILNIAUS UNIVERSITETO MOKSLINĖ BIBLIOTEKA

Vilniaus universiteto Mokslinėje bibliotekoje jau 413 metų kaip be pertraukos aptarnaujami skaitytojai. Bibliotekos patalpose 1575-76 m. pradėjo veikti Universiteto spaustuvė. Ji per du šimtmečius buvo didžiausia knygų leidimo įmonė Lietuvoje. Joje buvo išspausdinti didelės reikšmės lietuvių kultūrai turėję leidiniai, kaip M. Daukšos "Postilė" ir K. Sirvydo "Trijų kalbų žodynas". Vilniaus universiteto biblioteka yra turtingiausia Pabaltėje senomis knygomis ir pilniausia pasaulyje senųjų lietuviškų knygų rinkiniu. Čia yra M. Mažvydo ir M. Daukšos katekizmai ir kitos didelės retenybės knygos. Slaviškų knygų rinkinys pradėtas Pranciškaus Skorinos "Apaštalų". Beveik septyniasdešimt procentų visų Lietuvos bibliotekų pirmojo spaudos laikotarpio iki 1501 m. saugoma Universiteto bibliotekoje. Bibliotekos 15-18 a. geografinių žemėlapių rinkinys yra turtingiausias visoje Rytų Europoje. Smuglevičiaus salėje, kurioje yra senųjų ir retų spaudinių skyrius, nuolat veikia paroda, ir lankytojai gali susipažinti su senomis ir retomis knygomis. Mokslinės knygos šioje bibliotekoje užima svarbią vietą ir daro Vilniaus universiteto ir jo bibliotekos patalpų visumą savotišku architektūros, mokslo ir knygos muziejumi. Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos senųjų knygų rinkinys tapo tyrinėjimo dalyku patiems bibliotekos moksliniams darbuotojams. Atrodo, kad Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos senųjų ir retų knygų rinkinį ir jų parodą galima pavadinti knygos muziejumi.

APVARDŲ EŽERAS (Zarasų raj.)

Lėkšti krūmais apaugę krantai, sakytum, pamažu ištirpsta skaidriame vandenyje. Visas šis didokas, mažne apvalus, ežeras daro gaivios ramybės įspūdį. Tai vienas iš nedaugelio Lietuvos ežerų, kuriame dar ir šiandien galima pasigauti vėžių.

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS*

KALBOS TAISYMAI

d a - nevartotina svetimybė. Šis priešdėlis yra slaviškos kilmės, todėl bendrinėje lietuvių kalboje nevartotinas. Paprastai jį galima pakeisti priešdėliu *pri-*, bet kartais kitokiu priešdėliu arba ir visai kitu žodžiu. Pvz.: *daeiti* — *prieiti*; *damokėti* — *primokėti*; *darašyti* — *prirašyti*; *dadurti* — *pri-durti*; *dasisaukti* — *prisaisaukti*; *daplaukti* — *priplaukti*; *nedateklis* — *nepriteklis*; *davaziuoti* — *privažiuoti*; *daleiskim* — *sakykim*; *nedakepės* — *nesubrendęs*; *dasiprotėti* — *suprasti*, *susiprotėti*; *dadirbti* — *dar padirbti*; *dasižinoti* — *susižinoti*; *davirti* — *baigti virti*, *dar pavirti*; *nedavalgęs* — *neprivalgęs*, *nepakankamai pavalgęs*, *dar alkanas*; *nedaeitt (į galvą)* — *nesusigaudyti*, *nesusi vokti*, *nesusiorientuoti*.

d a b o t i nevartotina svetimybė — *sau-goti*, *žiūrėti*, *prižiūrėti*: *Močiutė vaikus daboja* (= *saugo*, *prižiūri*). *Truputį padabok* (= *pasaugok*) *mano lagaminą*.

d a b o t i s, p a s i d a b o t i, nevartotina svetimybė — *patikti*, *kristi į akį*, *įsižiūrėti*, *pamilti*: *Jiedu vienas kitam pasidabojo* (= *krito į akį*, *patiko*). *Bernelis mergelę pasidabojo* (= *pamilo*, *įsižiūrėjo*).

d a i k t a s, d a l y k a s. Šie žodžiai yra iš dalies panašūs, iš dalies skirtingi. Pažvelgę į mūsų lietuvių kalbos žodynus, gal ne visai aiškiai suprasime jų skirtumą, nes ten dažnai pasakoma, kad daiktas yra dalykas, o dalykas — daiktas. Dar 1958 m. "Gimtojoje kalboje" (Nr. 2, p. 23) Pr. Skardžius

mėgino aiškinti šių žodžių reikšmę ir vartojimą. Jis pripažįsta, kad šių dviejų žodžių reikšmės dažnai yra labai susipynusios, bet vis dėlto teigia, kad reikėtų jų reikšmes skirti. *Daiktas* gali būti tai, kas turi savo medžiagą, t.y. kiekvienas materialinis pojūčiais pagaunamas fizinis pasaulio dalykas (angl. *thing*, *matter*-, pranc. *chose*; vok. *Ding*, *Šache*-, rus. *vešč'*), o *dalyku* laikytina visa, kas kuria nors prasme yra, kas sudaro minties, kalbos turinį, apie ką yra kalbama, sprendžiama, į ką kreipiamas dėmesys, kas veikiama (angl. *subject*, *object*, *thing*-, pranc. *object*, *chose*-, vok. *Gegenstand*, *Šache*-, rus. *predmet*, *vešč'*). Gal tai labiau paaiškės iš pavyzdžių: 1. *Dumplės yra naudingas daiktas į kaminą pūsti* (Donelaitis). *Imk dalį pinigais, dalį daiktais. Nuėjęs į miestą, jis prisipirko visokių daiktų. Tas daiktas bus labai pravartus statybai. Kambarėje iš visų namo daiktų beliko tik kelios knygos.* 2. *Jam tik meilės dalykai terūpi. Jis tik pramogas telaiko naudingais dalykais. Mokslinių tyrinėjimų dalykai dažnai esti didžiai įdomūs. Psichologijos dalykas yra sielos tyrimas. Mūsų visuomenei kalbos dalykai nedaug terūpi. Senojoje mokyklų programoje buvo nemaža ir nereikalingų dalykų. Savo universitetinėms studijoms jis pasirinko tris dalykus: kalbotyrą, literatūrą ir pedagogiką.*

Iš šių pavyzdžių matyti, kad *dalyko* reikšmė yra žymiai platesnė negu *daikto*. *Daiktas* čia daugiau vartojamas konkrečia individualine fizine prasme, o *dalykas* yra visuotinė sąvoka. Jis pažymi ne tik tai, ką mes pojūčiais pagauname, bet ir ką galime tik mąstyti. Kai kurios kitos kalbos šios reikšmės *dalykui* nusakyti vartoja ne savus žodžius, bet verstinius skolinius. Pvz., latvių *priekšmets* ("Gegenstand, Lehrfach") yra išverstas iš rusų *predmet*, o rusų *predmet* ir vokiečių *Gegenstand* (senesnis *Gegenivurf*) yra vertimo keliu atsiradę iš lot. *objectmn*. Mes *objekto* vietoje lengvai daug kur galime vartoti savo suspecialintą *dalyką*, pvz., *mokslo dalykas* (objektas) ir kt.

dalies kilmininkas. Kartais jis yra vadinamas ir *neapibrėžto kiekio kilmi-*

ninku. *Dalies kilmininkas* vartojamas, kai kalbama apie daikto dalį arba apie neapibrėžtą tam tikros rūšies daiktų kiekį, pvz.: *Rytoj pas mus bus svečių* (ne *svečiai*). *Duok man duonos* (ne *duoną*). *Vaikas prašė tėvą pinigų* (ne *pinigus*). Jei gu sakytume "bus svečiai", tai reikštų, kad bus visi svečiai, kurie yra pakviesti; "duok duoną" — visą duoną, kuri kur nors yra padėta, pvz., visą kepalą; "pinigus" — visus pinigus, kuriuos turi tėvas. Galima sakyti *paskolink man peilį*, bet taip pat būtų taisyklingas pasakymas *paskolink man peilio*, jei gu prašau jį paskolinti tik trumpam laikui, tik kam nors atpjauti — po to tuoj vėl grąžinsiu.

d a l y k a s t a m e (arba *k a m e*) — nevertotinas vertinys iš rusų kalbos "delo v tom". Lietuviškai sakytina: *tas dalykas, toks dalykas, tas yra, tai yra, tai svarbu ir pan.*, pvz.: *Tame dalykas (=Tai yra, dalykas tas), kad niekas nenori dirbti. Ne tame dalykas (=Ne tai svarbu), kad tu rytoj negalėsi atvažiuoti. Kame dalykas? (= Kas čia yra? Kas atsitiko?).*

darbotvarkė ir dienvotvarkė. Abu šie žodžiai yra vartotini, tik ne ta pati jų reikšmė. *Darbotvarkė* — darbų (ar darbo) tvarka, o *dienotvarkė* — dienos tvarka. Taigi, kai kalbama apie visos dienos tvarką stovyklose ar suvažiavimuose, vartotinas žodis *dienotvarkė*, bet kalbant apie susirinkimus, kurie tęsiasi tik vieną kitą valandą, reikia vartoti žodį *darbotvarkė*.

d a r y t i — geriau nevartoti su abstrakčios reikšmės veiksmažodiniais daiktavardžiais, kai junginį galima pakeisti konkrečiais veiksmažodžiais: *daryti gyventojų surašinėjimą* (= *surašinėti gyventojus*); *daryti vaisių surūšiavimą* (= *surūšiuoti vaisius*). Bet ne visuomet, pakeitus tokius junginius veiksmažodžiais, bus ta pati reikšmė, pvz.: *daryti bandymą* ir *bandyti*, *įtaryti pranešimą* ir *pranešti* nėra tas pat, kaip bus matyti iš pavyzdžių: *Vaikas bandė pakelti didelį akmenį. Mokslininkai darė bandymus, norėdami surasti vaistą nuo tos ligos. Kaimynas pranešė įdomią žinią. Pirmininkas padarė pranešimą apie organizacijos veiklą*,

Mokytoja, norėdama sugėdyti blogai rašančią mokinę, jai sako:

— Ar tau ne gėda? Aš, būdama tavo amžiaus, daug geriau rašiau!

— Matyt, kad jūs turėjote geresnę mokytoją, — atsakė mokinė.

Sūnus iš Kauno siunčia tėvui 5 Jurbarką telegramą: "Jei tuoj neatsiysi 100 litų, tai šoksiu į Nemuną".

Tėvas atsako taip pat telegrama: "Aš tavęs lauksiu su tinklu Jurbarkė".

Vienoje Amerikos bažnyčioje buvo mišios. Pakylėjimas. Suskamba varpelis vieną kartą. . . ant-
rą. . . trečią. . . Staiga pasigirsta skardus mažos mergytės balsukas: "Jesus, your phone is ringing!"

Vienas lietuvis gavo leidimą išvažiuoti iš okupuotos Lietuvos į Ameriką. Nueina į įstaigą galutinai sutvarkyti dokumentų. Valdininkas jam sako:

— Aha, tai išvažiuoji į Ameriką, bet žinok, kad ten gera, kur mūsų nėra.

— Taigi, taigi, — atsako tas lietuvis, — užtat aš ir važiuoju ten, kur jūsų nėra.

Vokaliniame koncerte klausytojas šalia sėdinčiam nepažįstamam vyrui sako:

— Na, ir rėkia toji dainininkė, net ausyse spengia!

— Tegu išsireikia sau nors ligi užkimimo, tai rytoj neturės balso rėkti ant manęs, — atsako užkalbintasis dainininkės vyras.

Žymus prancūzų komikas Fernandel kartą telefonavo Amerikos komikui Bob Hope.

— Alio, alio! — šaukia Fernandel. — Kas čia kalba?

— Čia kalba didžiausias pasaulyje komikas, — atsako Hob Hope.

— Tai nuostabus dalykas, — sako Fernandel, — norėjau kalbėti su Bob Hope, o pasirodo, kad kalbuosi pats su savim. . .

Napoleonas ir Stalinas susitiko pragare. Pasi-
kalbėjo, pasidalino naujausiomis žiniomis, ir Stali-
nas parodo Napoleonui "Pravdą". Napoleonas, ją
peržiūrėjęs, sako:

— Nuostabus laikraštis! Jeigu aš būčiau tokį tu-
rėjęs, tai prancūzai niekad nebūtų sužinoję, kas
man nutiko prie Waterloo!

Kunigėlis aplankė pažįstamą moteriškę, gulin-
čią ligoninėje po gimdymo. Jis ligos priežasties ne-
žinojo. Išeidamas ir norėdamas kaip nors moteriš-
kę paguosti, jai sako:

— Nenusimink, aš esu taip pat sirgęs tokia liga,
bet viskas gerai pasibaigė, dabar esu sveikas, kaip
ridikas.

Spaudos reporteris aplankė bepročių ligoninę.
Jam viską aprodė ligoninės vedėjas. Pagaliau re-
porteris jį klausia:

— Ar jūsų pacientai, ilgiau čia pabuvę, padaro
pažangą?

— Na, žinoma! — atsako vedėjas. — Tuoj Tams-
ta galėsį įsitikinti.

Jis pasišaukia vieną savo pacientą ir jam sako.

— Paklausyk, ką aš tau papasakosiu. Sekmadie-
nį ašėjau pasivaikščioti. Staiga prie manęs pribė-
go kažkoks piktadarys, nupjovė man galvą ir nu-
bėgo. Aš pasiėmiau nuo žemės galvą, nuėjau į vais-
tinę, nusipirkau vaistų, patepiau jais galvą ir kak-
lą, prisilipinau galvą ir štai dabar vėl esu sveikas.
Kaip manai, ar tai galimas dalykas?

— O, ne! Jokių būdų! — tuoj atsako pacientas.

— Matai, — giriasi ligoninės vedėjas, — jis jau
sugeba protauti.

Paskui jis klausia pacientą:

— O dėl ko tu manai, kad negalima?

— Juk sekmadieniais vaistinės uždarytos, — at-
sako pacientas.

Trumpai iš visur

■ Septyni Slovakijos katalikų vyskupai paskelbė
laišką prieš atominių ginklų gamybą ir išdėstymą.
Tai padaryta ryšium su Sovietų Sąjungos raketų
išdėstymu Rytų Vokietijoje ir Čekoslovakijoje.

■ Kanadoje, gavus vyskupų sutikimą, centrinia-
me parke išauginta nauja raudonos rožės rūšis, pa-
vadinta popiežiaus Jono Pauliaus II vardu. Prie
naujos rožės krūmo bus, drauge su gėlės pavadini-
mu, iškabinta ir malda už taiką. Rožė išauginta
ryšium su popiežiaus kelione į Kanadą, kuri numa-
tyta rugsėjo mėnesį. Tai bus pirmas popiežiaus ap-
silankymas Kanadoje.

■ Austrijos Tirolio valdžia popiežiui padovanojo
didžiulę eglutę pastatyti Šv. Petro aikštėje Kalėdų
metu. Eglutę priėmė Vatikano popiežiškos komisi-
jos pirmininkas arkiv. Paulius Marcinkus.

■ JAV Katalikų Konferencijos gen. sekr. prel.
Heye pasiuntė raštą Valstybės sekretoriui Schulz,
reikšdamas Amerikos katalikų susirūpinimą dėl
kun. A. Svarinsko ir kun. S. Tamkevičiaus nutei-
simo. Amerikos vyriausybė prašoma imtis žygių iš-
laisvinti nuteistuosius, kad jie galėtų grįžti prie
sielovados darbų. Tuo pačiu reikalu JAV Katalikų
Konferencijos vadovybė kreipėsi ir į JAV Senato
užsienio reikalų komisijos pirm. šen. Charles Percy.

■ Popiežius Jonas Paulius II privačioje audien-
cijoje vasario 13 d. priėmė lietuvių arkiv. J. Bulaitį,
Vatikano pronuncijų Centrinės Afrikos respublikoje
ir Konge, o drauge einantį apaštališkojo delegato
pareigas Čade.

■ Gruzijoje, Sukhumo vietovėje, veikė slaplas
vienuolynas. Jį susekė Sovietų milicininkai. Pajutę
pavojų, 18 vienuolių pasislėpė kalnų oloje. 1983 m.
rugsėjo 21 d. bolševikai iš milicijos malūnsparnio
numetė bombą į tą olą, ir visi vienuoliai žuvo.

■ Čikagos jungtinė 21 vienuolyno suorganizuota
seminarija, vadinama Catholic Theological Union
Seminary, pasikvietė 1985 m. pavasario semestru
dėstyti pasaulinio garso profesorius Edvardą Schille-
beeckx, dominikoną, olandą. Jis anksčiau ilgus
metus dėstė Nijmegeno universitete, Olandijoje.
Dabar yra sulaukęs 69 m. amžiaus ir yra pensijoje.
Dėl savo pažiūrų jis turi kai kurių sunkumų su
Vatikano įstaigomis.

■ Episkopatų kunigas Larry D. Lossing nuspren-
dė tapti kataliku. Jo įšventinimas kunigu — vasa-
rio pradžioje St. Louis mieste. Tai jau 12-tas epis-
kopatų kunigas JAV-se, tapęs katalikų kunigu.
Visi jie, išskyrus vieną, yra vedę.

■ Lojolos universiteto profesorius Francis Filas
skelbia, kad naujausių elektroninių kompiuterių pa-
galba ištyrus vadinamąją Torino drobulę, rastos
graikų alfabeto raidės, kurios buvo randamos Pon-
tijaus Piloto valdymo metu, 29 m. po Kristaus gi-
mimo, nuliedintose monetose. Tais laikais buvo pa-
protys dėti monetas ant drobule apvynioto mirusio-
jo kūno akių. Tie ir kiti ženklai rodo, kad Torino

drobulėje tikrai buvo įvyniotas nuo kryžiaus nuim-
to Kristaus kūnas. Taip skelbia prof. Filas.

■ Maltoje didėja religinė priespauda. Užsidarė
visos katalikų ligoninės, nes visos vienuolės slaugės
turėjo išvažiuoti. Katalikų mokykloms jau nuo 1972
m. uždrausta kelti mokesť už mokslą, o tėvams
uždrausta mokyklas remti aukomis. Baigusieji ka-
talikų gimnazijas turi sunkumų įstoti į valdinį uni-
versitetą. Konfiskuojamas religinių įstaigų nekilno-
jamas turtas, jei neturima nuosavybės dokumentų,
o jų daugelis neturi, nes per paskutinius 130 metų
nebuvo leidžiama jokio nekilnojamo turto katalikų
įstaigoms įsigyti. Maltoje yra 320.000 gyventojų,
kurių 98% katalikai, bet to nepaiso ministeris pir-
mininkas Dominic Mintoff, 67 m.

■ JAV-se katalikams privalomos šventės, šalia
sekmadienių, bus Nekaltas Prasidėjimas (gruodžio
8 d.), Kalėdos, Nauji metai, Į Dangų Žengimas,
Švč. M. Marijos Į Dangų Ėmimas (rugsėjo 15 d.)
ir Visų šventė (lapkričio 1 d.).

■ Templeton premija, 210.000 dol., paskirta britų
Kestono kolegijos direktoriui, anglikonų kunigui
Michael Bourdeaux už jo pastangas ginti tikinčiųjų
teises komunistų užgroboje Rytų Europoje. Premi-
ja bus įteikta Londono miesto rotušėje gegužės 15
d. Įteiks princas Pilypas. Bourdeaux parašė 6 kny-
gas. Viena jų, „Land of Crosses“, skirta aprašyti
lietuvių kovą dėl religijos. Bourdeaux yra lietuvių
draugas. Jis net buvo atvykęs į Čikagą ir dalyvavo
lietuvių pobūvyje, padarydamas pranešimą.

■ JAV Teisingumo departamentas patvirtino pla-
ną paskirti 798.531 dolerių ištirti, ar tokie seksuali-
niai žurnalai, kaip „Playboy“, „Hustler“ ir kiti pri-
sideda prie jaunimo nusikaltimų.

■ Prancūzijoje Švietimo ministerijai siekiant su-
varžyti privačių mokyklų veikimo laisvę, daugely-
je miestų įvyko didelės protesto demonstracijos.
Versalyje, prie Paryžiaus, tokiose demonstracijose
dalyvavo arti 800.000 žmonių. Prancūzijoje daugiau-
sia privačių mokyklų laiko katalikai. Jas lanko apie
17% visų Prancūzijos moksleivių.

■ Šiaurės Vietname nuo 1975 m. suimta apie 200
katalikų kunigų. Žinomos ten įsteigtos 134 kalinimo
vietos. Nuo 1975 m. tik 5 klierikai galėjo būti į-
šventinti kunigais. Iš 60 kandidatų 1981-1982 m. tik
4 gavę leidimą įstoti į kunigų seminariją. Hanojaus
kardinolas tebelaikomas kalėjime. Teismai prieš
kunigus gausėja. Žinomos pavardės 14-kos dvasiš-
kių, žuvusių darbo stovyklose.

■ Lenkijoje, Mietno mieste, komunistinė vyriausy-
bė įsakė pašalinti kryžius iš klasių. Apie 400 stu-
dentų suruošė protestą, budėdami mokykloje, nei-
dami į pamokas ir reikalaudami, kad tas įsakymas

būtų atšauktas. Mokykloje pamokos pradėtos tęsti, priimant į mokyklą tik tuos, kurie raštu pasižada nedemonstruoti. Moksleivių demonstracijos plačiai paplito visoj Lenkijoje. Vyskupai reiškia stiprų protestą prieš šią ateistinės vyriausybės prievartą.

■ Austrijoje, Vienos mieste, valstybinio universiteto teologinis fakultetas sulaukė 600 metų sukakties. Tai seniausias valstybinio universiteto teologijos fakultetas visame pasaulyje. Kasmet į jį įsirašo apie 200 naujų studentų. Šiais mokslo metais jį lanko 1.800 studentų.

■ Romoje pernai įsteigtas naujas bulgarų katalikų centras. Jame yra erdvi slavų apaštalų Kirilo ir Metodijaus koplyčia, salės religiniams ir kultūriniais renginiams, patalpos į Romą atvykstantiems bulgarams priimti. Čia yra ir Bulgarijos katalikų Bažnyčios archyvas, biblioteka.

■ Jonas Paulius II kovo 11 d. paskelbė seselę Paulą Frassinetti, Šv. Daratos vienuolijos įsteigėją, šventąja. Ši vienuolija turi savo padalinius vienuolijoje kraštų.

■ Olandijos milijonierius Piet Derksen aplankė raupsuotųjų centrus Indijoje, turėjo pasitarimus su Motina Terese, Nobelio premija apdovanota labdare, ir sugrįžęs kovo 2 d. paskelbė, kad jis parduos savo turimos bendrovės akcijas ir susidariusias pajamas, iš viso apie 150 milijonų dolerių, paaugos misijų darbams paremti. Jis yra katalikas.

■ Nikaragvoj palei Hondūro valstybės sieną 1982 m. sausio ir vasario mėnesiais raudonieji sandanistai sunaikino 49 kaimus, sugriaudami daugiau kaip 400 namų. Tulinbiloje paliegičiai ir ligonys buvo suvaryti į bažnyčią, kuri po to buvo padegta. Sudegė 13 žmonių. Tokių naikinimo priemonių komunistiškieji sandanistai griebiasi prieš miskito, sumo ir rama indėnų gimines. Pusė Musawe gyvenusių žmonių, iš viso 614, perbėgo 1982 m. lapkričio mėnesį į Hondūrą. Tuos faktus dr. R. Grulich išskėlė 1983 m. rugsėjo mėnesyje Koenigsteine, Vokietijoje, įvykusiame persekiojamos Bažnyčios kongrese.

■ Azijoje, Afrikoje ir Okeanijoje patrigubėjo naujai priimtų klierikų skaičius per paskutinius 20 metų: 1961 m. jų buvo apie 1000, o 1981 m. — jau 3.150. Iš viso Ugandoje teologijos studentų yra 720, Nigerijoje — 1.060, Zaire — 1.700, Indijoje — 2.500, Korėjoje — 600.

■ Romoje, Šv. Kryžiaus bazilikoje, vysk. A. Deksnys kovo 3 d. įšventino du naujus kunigus: J. Kakevičių iš Kanados ir D. Staniškį iš JAV. Abudu mokslus ėjo, apsigyvenę Šv. Kazimiero kolegijoje.

■ JAV aukščiausias teismas nusprendė, kad jeigu miestas įruošia Kristaus gimimo sceną — Betliejų — tai nėra priešinga konstitucijai.

■ JAV senatas kovo 7 d. 81 balsų prieš 13 pavirtino paskyrimą William A. Wilson Amerikos ambasadoriumi prie Vatikano.

■ Havajuose, Kuakini medicinos centre, Honolulu mieste, JAV vėžio instituto praversti tyrimai, stebint 8.000 žmonių, parodė, kad išgeriantieji po du ar daugiau buteliukų alaus per dieną tris kartus padidina galimybę susirgti storosios žarnos vėžiu, o išgeriantieji daugiau kaip po tris stiklus vyno ar degtinės padidina galimybes susirgti plaučių vėžiu. Studijos buvo vykdomos 14 metų ir paskelbtos "New England Journal of Medicine".

■ Columbia universitetas Niujorke praves tyrimus, kodėl vyksta keliolikamečių savižudybės. Universiteto psichiatrai studiją vykdys ketverius metus. Studiją finansuoja JAV protinės higienos institutas, paskyręs tam reikalui 750.000 dolerių.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Klemensas Jūra. DIEMEDŽIO ŠAKELĖ. Eilėraščiai. Išleista Brazilijoje 1984 m. Viršelis Pauliaus Jurkaus. Spaudė Pranciškonų spaustuvė, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. 140 psl.

Kotryna Grigaitytė. TYLOS DOVANA. Lyrika. Viršelis ir iliustracijos Pauliaus Jurkaus. Išleido "Darbininkas" 1983 m. 86 psl.

METMENYS. Nr. 47. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administratorė Marija Paškevičienė, 3308 W. 62nd Pl., Chicago, IL 60629.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSKURSIJA

Šių metų pabaigoje, Kalėdų laikotarpiu, Australijos sostinėje yra rengiamos Lietuvių dienos. Ta proga organizuojame ekskursiją. Išskrisime *Quantas* oro linijos lėktuvu gruodžio 16 d. Pakeliui tris dienas stabtelsime Tahiti saloje, o grįždami tris dienas pailsėsime Havajuose. Grįšime sausio 6 d. Viešbučius užsakėme tik Tahiti ir Havajuose, nes Australijoje daugelis apstos pas pažįstamus. Jei kas neturės kur apstoti, bus parūpinta. Ši kelionė, su viešbučiais Tahiti ir Havajuose, kainuos apie 2300 dol. Kaina, žinoma, gali keistis. Dabar labai pabrangęs skridimas. Tikslėnių informacijų pateiksime kitame numeryje.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ rėmėjams

50 dol. aukojo E. Jonušienė.

25 dol. aukojo I. ir L. Kriaučeliūnai.

22 dol. aukojo E. Zenkevičienė.

Po 12 dol. aukojo: J. Klimas, kun. S. Gaidelis.

11 dol. aukojo K. Dubauskas.

Po 8 dol. aukojo: B. Mašalaitienė, D. Kikas.

Po 7 dol. aukojo: J. Skladaitis, A. Stropienė, B. Petrošius, S. Pumputis, O. Rugelis, P. Mikalauskas, K. Eidukonis, I. Kyrienė.

Po 5 dol. aukojo: A. Balešienė, M. Noreikienė, J. Stanislovaitienė, G. Lapėnas.

Po 4 dol. aukojo: kun. V. Kriščiūnevičius, E. Petrauskas, J. Spurgis, K. Stašaitis, P. Macnorius, E. Rukuožienė.

Po 2 dol. aukojo: P. Sidzikauskas, M. Kriaučiūnas, V. Vaitkus, P. Mileris, J. Skirmuntas, K. Valinskas, B. Pabedinskienė, B. Balys, S. Dargis, M. Jonikienė, S. Strokienė, M. Sulaitienė, A. Viliušis, G. Žukauskas, K. Mašiotas, E. Slapšys, A. Klirienė, A. Čepulis, M. Kvedaras, V. Plioplys, J. Racevičius, K. Balčiūnas, O. Nagelė, M. Kudirka, A. Zalubas, T. Bogušas, I. Ulpaitė, E. Baltrušaitienė, J. Poškus, A. Gečys, A. Barzdukas, P. Gulbinskas, P. Gluosnys, M. Levišauskas, V. Matulaitis, D. Petkauskas, A. Pocius, B. Rygertas, A. Stepaitis, A. Sadauskas, J. Čėsna, A. Grinius, V. Sabalis, V. Bartuška, V. Miškinis, A. Beleška, M. Barienė, A. Miselis, F. Brazaitis, S. Butkūnienė, J. Juodvalkis, A. Marchertas, E. Olšauskas, V. Statkus, F. Masaitis, J. Brazauskas, E. Nemickienė, J. Kačkelis, S. Rudys, A. Bilaitis, V. Butvydas, V. Vitkus, V. Matulionis, P. Alšėnas, D. Regina, A. Jadviršis, P. Zailskas, F. Tarulienė, Z. Markevičius, K. Nenortas, O. Kukarskienė, A. Bražėnas, B. Bartkus, E. Tutinas, **B.** Mažeika, B. Augustauskas, Č. Grincevičius, A. Keliutis, O. Kuliešienė, V. Liulevičius, J. Prunskis, B. Konauka, E. Dubickas, O. Alčiauskas, M. Steikūnienė, E. Bielkevičius, A. Lietuvninkas, J. Bujauskas, P. Lany, J. Andrukaitis, B. Juozapavičius, O. Krasauskas, A. Garūkūnas, A. Drūtys, A. Jankauskaitė, A. Poskočimas, J. Raišys, J. Lašinskas, M. Kapočienė, A. Janušis, A. Lukoševičiūtė, M. Kuncienė, S. Kvietys, E. Juknevičius, K. Lietuvninkas, A. Pretkelis, P. Želvys, S. Pareigis, M. Butkienė, D. Jakas, E. Gudinskas, R. Žiogarys, M. Vaškevičius, S. Marijošius, J. Rutka, V. Sodeika, M. Šalučka, B. Adamson, V. Damašius, P. Ažulienė, B. Zvinakis, S. Čepas, L. Stuikys, V. Taseckas, J. Grigaitis, **B.** Morkūnienė, V. Jatulis, A. Petrauskas, A. Girnius, S. Sužiedėlis, J. Kuras, D. Balsys, L. Gailiūšienė, J. Juodgudis, M. Končė, V. Narbutis, D. Petrutytė, R. Malėla, J. Miceika, M. Gureckas, V. Jarmas, **B.** Petrauskas, V. Grėbliūnas, V. Kazlauskas, kun. D. Kestavičius, A. Duoblienė, B. Valavičius, A. Povilaitis, A. Verikas, J. Gerneris, V. Orvydienė, A. Venclovas, T. Šaulienė, M. Elbe, kun. V. Pikturna, L. Senutienė, M. Titienė, E. Jaskus, A. Saldys, K. Stankūnas, A. Jamdolis, G. Ažubalis, I. Deveikis, F. Galdikas, J. Rukšėnas, V. Lelis, P. Pajaujis, K. Keblys.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užabalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.